

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 19 (574)

MOKSLO IR STUDIJŲ SISTEMOS PERTVARKA

Rektoriai Vyriausybei siūlo imtis esminių reformų

Formuojantis naujai LR Vyriausybei ir planuojant skirti didelį dėmesį švietimui bei mokslui, Lietuvos universitetų rektorių konferencija pateikė dvyliką siūlymų pokyčiams Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje įgyvendinti. „Vertiname naujos Vyriausybės sprendimą švietimui skirti prioritetinį dėmesį, todėl tikimės, kad aukštojo mokslo plėtros strategija ir planas bus susieti su studijų kokybės gerinimu, derės su nacionaliniais siekiais tokiose srityse, kaip inovacijų kūrimas, darbo jėgos pritraukimas ir kvalifikuotų užsieniečių integracija“, – sako Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentas, Vilniaus Gedimino technikos universiteto rektorius Alfonsas Daniūnas.

Pasak A. Daniūno, parengti pasiūlymai atspindi siekį atkreipti Vyriausybės dėmesį į pastaruoju metu aukštajam mokslui labai aktualius uždavinius bei Lietuvos universitetų rektorių pasirengimą konstruktyviam

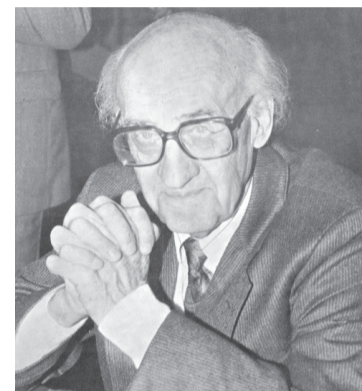


VGTU rektorius, Lietuvos universitetų rektorių konferencijos prezidentas Alfonsas Daniūnas. VGTU fotoarchyvo nuotr.

dialogui, svarstant aukštojo mokslo politikos klausimus. Šiuo metu vienas jautriausių klausimų – universiteto tinklo optimizacija. Rektoriai siūlo optimizuoti universitetus, kolegijas ir mokslo institutus, panaudojant aukštojo mokslo sistemoje esančius išteklius. Taip pat kalbama apie Valstybinę universitetų bendrabučių ir socialinės infrastruktūros

atnaujinimo programą, kuri padėtų sudaryti studentams tinkamas gyvenimo sąlygas ir dabar pagal patikėjimo sutartis valdomo nekilnojamojo turto perdavimą valdyti universitetinėms aukštosioms mokykloms nuosavybės teise.

„Iki šiol dėl nesamo tikslaus reguliavimo, ūkio ir administravimo išlaidos būdavo skirstomos neefektyviai, todėl siūlome jas skirti pagal gaunamų valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių. Tai padėtų užtikrinti, kad valstybės nefinansuojamų studijų kaina nedidėtų dėl administravimo ir ūkio išlaidų“, – sako A. Daniūnas. Nuo 2008 m. valstybės skiriamų lėšų dydis švietimui nesikeičia, todėl rektoriai siūlo bent 5 proc. kasmet padidinti studijų krepšelį, kad būtų pasivyta kainų augimas. Parengta pagal Vilniaus Gedimino technikos universiteto Viešosios komunikacijos direkcijos pranešimą



Profesorius Bronius Vaškėlis – jubiliejinės 2016 m. mokslo premijos laureatas, buvęs VDU rektorius

ŠIAME NUMERYJE

Ar universitetų jungimas – didžiausia panacėja?

● 2 p.

Kada bus atkurtas adekvatus mokslo institucijų finansavimas?

● 3 p.

Valstybės aktualijos: Seimo pirmininku tapo mokslininkas

● 4 p.

Lietuvos mokslininkų tarptautinis pripažinimas

● 5, 6 p.

VGTU: mokslo naujienos

● 6 p.

Lietuvos ekonomistų vizitas Kinijoje

● 7 p.

Ainius Lašas apie svarbiausias investicijas

● 6, 7 p.

Nerijus Čepulis: ar mes valdome naujas technologijas, ar jos – mus?

● 8 p.

Iškilių asmenybių galerijoje

● 10 p.

Mokslo ir kultūros renginiai, naujos knygos

● 11–12 p.

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS UNIVERSITETŲ REKTORIŲ KONFERENCIJOS PASIŪLYMŲ LR VYRIAUSYBEI

Lietuvos universitetų rektorių konferencija (LURK) yra pasirengusi konstruktyviai dalyvauti keliant su aukštojo mokslo politika susijusius klausimus, juos svarstant ir rengiant dokumentų projektus. Todėl LURK nori atkreipti Vyriausybės dėmesį į pastaruoju metu aukštajam mokslui labai aktualius uždavinius:

1. Parengti ilgalaikę Lietuvos aukštojo mokslo plėtros strategiją ir jos įgyvendinimo veiksmų planą, vadovaujantis Valstybės ilgalaikės raidos strategija Lietuva 2030 ir Lietuvos mokslo ir inovacijų politikos kaitos gairėmis. Strategijoje ir veiksmų plane sumodeliuoti į valstybės ir visuomenės ilgalaikius tikslus orientuotą darnų visų mokslo ir studijų sričių vystymą, aukštojo mokslo sektorių ir visų institucijų tipų, taip pat ir ne aukštojo mokslo sektorių sąveiką, svarbiausiu kriterijumi laikant mokslo ir studijų kokybę.

2. Sukurti ilgalaikį Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtros planą kaip Ilgalaikės Lietuvos aukštojo mokslo plėtros strategijos dalį, kuriame nustatyti ilgalaikius siekius. Planas turėtų derėti su nacionaliniais siekiais tokiose srityse, kaip inovacijų kūrimas, darbo jėgos pritraukimas bei kvalifikuotų užsieniečių integracija, ir būti paremtas būtinais finansiniais ištekliais.

3. Atsižvelgiant į ilgalaikius mokslui ir studijoms keliamus valstybės ir visuomenės strateginius reikalavimus, konsoliduojant



institucijų išteklius ir siekiant mokslo bei studijų geresnės sąveikos, veiklos kokybės, optimizuoti mokslo ir studijų sistemą, apimant universitetus, kolegijas ir mokslo institutus.

4. Ateinančius ketverius metus nemažinti procentinės biudžeto dalies, skiriamos universitetinių aukštųjų mokyklų studijoms. Indeksuoti valstybės finansuojamų studijų vietų jose kainas ne mažiau kaip 5 proc. kasmet (valstybės finansuojamai vietai skiriamų lėšų dydis yra nepakitęs nuo 2008 m.), valstybės finansuojamos studijų vietos kainą susiejant su absolventų įsidarbinimo rodikliais ir kitais universiteto studijų kokybės bei veiklos efektyvumo rodikliais. Tai leistų

bent iš dalies padidinti dėstytojų atlyginimą, kuris dabar yra visiškai nekonkurencingas darbo rinkoje.

5. Panaikinti mokančių ir nemokančių už mokslą studentų kategorijas universitetuose, nes tai socialiai neteisinga ir pakerta motyvaciją studijuoti, trukdo užtikrinti studijų kokybę.

6. Ateinančius ketverius metus didinti tarptautinio lygio mokslinių tyrimų finansavimą ne mažiau kaip 10 proc. per metus, siekiant užtikrinti, kad mokslininkų ir tyrėjų bazinis atlyginimas taptų konkurencingas rinkoje. Taikyti tarptautinius kriterijus mokslo rezultatams vertinti. Finansuojant mokslą, iš valstybės biudžeto pereiti prie finansavimo vien tik už mokslo rezultatus.

7. Sukurti ir įgyvendinti mokslo paramos programą, kuri leistų padidinti Lietuvos mokslininkų galimybes įsitraukti į tarptautinius projektus.

8. Skatinti būtiną Lietuvos ekonomikos plėtrai inovacinę veiklą universitetuose, sudarant galimybę tam panaudoti ne tik Švietimo ir mokslo ministerijos, bet ir kitų ministerijų lėšas.

9. Administravimo ir ūkio lėšas universitetų išlaidoms, susijusioms su studijomis, skirti pagal universitetų gaunamų valstybės finansuojamų studijų vietų skaičių (įgyvendinti

■ Nukelta | 8 p.

Kodėl universitetų jungimas nėra ir nebus panacėja?



Prof. dr. Algis KRUPAVIČIUS

Šiuos svarstymus paskatino XI LR Seimo paskutinis posėdis, kuriame, prieš nusileidžiant kadencijos uždangai, buvo priimtas gana abstraktus, bet toli žvelgiantis nutarimas „Dėl valstybinių universitetų tinklo optimizavimo“. Jame nurodyta parengti (ne visai aišku – nueinančiai ar būsimai) Vyriausybei siūlymus dėl universitetų tinklo optimizavimo ir juos pateikti Seimui. Pastarųjų metų diskusijose apie universitetus ne kartą yra sakyta, kad vienas svarbiausių vaistų, ar net beveik panacėja, jų būklei pagerinti galėtų būti universitetų sujungimai.

Nuo ko prasideda šiuolaikinis universitetas?

Pasvarstykime apie tai kiek iš toliau. Žvelgiant iš esmės, jis prasideda nuo akademinės bendruomenės. Ją sudaro du pagrindiniai veikėjai. Kompetentingi ir motyvuoti dėstytojai, kurie priešakiniuose universitetuose studijas grindžia moksliniais tyrimais. Tiesa, yra įvairių universitetų. Pavyzdžiui, studijų universitetai, kur kokių nors išskirtinių tyrimų nėra ar beveik nėra. Antroji šiuolaikinio akademinės bendruomenės dalis yra motyvuoti ir kritiškai studentai.

Tad kaip tos dvi akademinės bendruomenės dalys gyvena dabarties Lietuvoje? Dėstytojų ir, beje, neakademinio personalo atlyginimai yra žemiau kritinės ribos, nors A. Butkevičiaus Vyriausybė savo programoje buvo pažadėjusi didinti „dėstytojų ir mokslininkų darbo užmokestį, kad asistentų darbo užmokestis būtų ne mažesnis už šalies vidutinį darbo užmokestį, o docentų ir profesorių – gerokai jį viršytų“. Jei universitetų dėstytojai nelakstytų po kelias darbovietes ir nesistengtų laimėti bent vieno ar kito tyrimų projektą, jų pasirinkimas būtų emigracija arba nuolatiniai piketai prie abiejų – Seimo ir Vyriausybės – rūmų.

Kitaip ir negali būti, nes jei 2008 m. valstybiniai universitetai gavo 235,5 mln. eurų valstybės biudžeto finansavimą (pagal Europos universitetų asociacijos duomenis), tai po studijų krepšelių „revoliucijos“ nuo 2009 m. valstybės biudžeto asignavimai jiems nuosekliai mažėjo ir 2016 m. tesiekia 177 mln. eurų. Finansavimas, net neskaiciuojant infliacijos, sumažėjo beveik 25 proc.

Dar keli skaičiai. Antai Tartu universiteto 2016 m. biudžetas yra 121,2 mln., o Vilniaus universiteto – 81,5 mln. eurų. Taigi, VU biudžetas yra beveik trečdaliu mažesnis. Jeigu perskaiciuotume vienam studentui, tai Tartu (13 400 studentų) teko 9 045 eurai, o VU (19 800 studentų) – 4 116 eurų. Išlaidos yra daugiau nei dvigubai mažesnės vienam studentui Vilniuje, palyginti su Tartu. Lyginti su Suomijos ar kitų panašių šalių universitetų finansavimu jau net nereikia – jų skirtumai daug didesni.

Akivaizdu, kad universitetai ir akademi-

nė bendruomenė per pastaruosius 8 metus **nenusipelnė gyventi geriau**, žvelgiant iš valdžios perspektyvos. Dėstytojai negali jaustis kitaip nei, nevyniojant žodžių į vatą, tik „sumautai“.

Atgal į sovietmetį

Sujunkime universitetus ir palikime kelis kaip, pavyzdžiui, siūlo konservatoriai su liberalais ar MOSTA. Konkrečiai palikime keturis – VU, VGTU, LSMU ir KTU. Jiems ir taip tenka 69 proc. viso universitetų valstybinio finansavimo 2016 m. Šiaip neprošal žinoti, kad regioniniai ir specializuoti universitetai valstybei kainuoja labai nedaug, pavyzdžiui, ŠU gavo vos 2,5 proc. arba Lietuvos sporto universitetas – 1,75 proc. nuo visų asignavimų universitetams. Kaip tik regioniniai ir specializuoti universitetai yra bene pirmasis jungimų strategų taikiny. Vietoj Šiaulių ir Klaipėdos universitetų kai kam norėtųsi kurti filialus... Bet ten jau buvome. Sovietmečiu. Abu miestai turėjo aukštųjų mokyklų filialus, iš kurių vėliau atsirado savarankiški universitetai.

Minėtiems keturiems universitetams valstybės asignavimai padidėtų 55 mln. eurų. Dar vienas aritmetinis veiksmas: padalin-kime tuos milijonus proporcingai esamam keturių universitetų finansavimui. VU gautų 22,9 mln., KTU – 12 mln., LSMU – 11,4 ir VGTU – 8,7 mln. eurų daugiau. Iš pirmo žvilgsnio gal neblogai, tačiau turiu nuvilti. Jei perskaiciuotume VU gautus milijonus vienam studentui, finansavimas padidėtų 1 161 euru arba asignavimai vienam studentui siektų arti 5 300 eurų, t. y. būtų daugiau nei 3 800 eurų mažesni, nei tenka šiandien vienam Tartu universiteto studentui. Tad ir po sujungimų liekame prie tos pačios suskilusios finansų geldos...

Bendrą dėstytojų situaciją dar paaštrino pseudo vadybinės revoliucijos, vykstančios dalyje Lietuvos universitetų. Jų rezultatas – akademinį bendruomenių susiskaldymas, ryškus administracijos galių ir jos išlaidų augimas, blogėjanti mokslo ir studijų kokybė. Tačiau apie tai – kitą kartą.

Dėstytojų darbo vietos yra kaip niekada nesaugios

Kokios šių pseudo vadybinių revoliucijų pasekmės dėstytojams? Po jų tik nedaugelis dėstytojų lieka dirbti visu etatu. Daug akademinio personalo tampa vadinamaisiais „kviestiniai“, kuriuos bet kada bus (ir jau) galima atleisti. Tad dėstytojai, kaip akademinės bendruomenės dalis, yra demotyvuojami, dauguma jų nepasitiki visais ir viskuo. Aišku, būtų galima tikėtis daugiau jų vidinės savivarbos ir orumo, tačiau yra kaip yra.

Šiame prastame žaidime yra viena gera žinia – vis dar turime universitetų su žmogišku veidu, kurie vis dar gana jautrūs savo bendruomenių poreikiams. Tie universitetai, kurie pasidavė „vadybinėms“ revoliucijoms, vietoj laisvų ir kritiškų bendruomenių kuria *a la* statutines organizacijas su savais *feldfebeliais* ir *feldmaršalais* ar naujaisiais komjaunuoliais aktyvistais (sic!). Deja, nieko nėra perdėta ar asmeniška. Taip yra.

Antroji šiuolaikinės akademinės bendruomenės dalis yra pažangūs studentai. Universitetams reikia motyvuotų ir kritiškai mąstančių studentų. Kritišką mąstymą, beje, pagal nutylėjimą, turi ugdyti ir patys universitetai, taigi, motyvacija yra svarbiau.

Kad šiandien į universitetus gali patekti beveik kiekvienas norintis, yra daugiau nei

akivaizdu. Turime masinį aukštąjį. Ne mes vieni. Beje, į visus universitetus įstoti nėra lengva. Nebūtinai patenkama į norimą specialybę, tačiau universiteto diplomą įgyti nėra sudėtinga. Kiek yra motyvuotų studentų ir kokių mastu jie motyvuoti? Tai jau kitas klausimas. Veikiausiai stiklinė yra pusiau pilna, o motyvuotų studentų yra nemažai. Jeigu studijų finansavimo sistema būtų kita, motyvuotų studentų būtų dar daugiau.

Stokholmo sindromas?

Maždaug pusė studentų negali užsiimti vien studijomis universitete, nes pirmiausia dėl mokesčių už mokslą jiems reikia studijuoti ir dirbti. Du užsiėmimus suderinti nėra paprasta, tačiau to reikia maždaug pusei universitetų studentų, kad jie galėtų pragyventi ir mokėti už studijas.

Išeitis – nemokamas aukštasis mokslas, kaip Estijoje ar Šiaurės Europoje, kur studentai taip pat gali dirbti. Tik jiems yra nustatyti darbo laiko apribojimai, kad studijoms liktų pakankamai laiko. Lietuvoje keisčiausia tai, kad už nemokamą aukštąjį mokslą beveik neagituoja net studentų organizacijos. Tai panašu į liberaliųjų studijų krepšelių Stokholmo sindromą, arba ką ministerija... ar politikai pasakys, tam ir pritaršime. Norėtųsi daugiau kritiško ir savarankiško mąstymo. Visur.

Dabar grįžkime prie klausimo – ar universitetų jungimai ką nors iš esmės pakeistų akademinėse bendruomenėse, ar „konsolidavimai“ ir „optimizavimai“ jas įgalintų, ar jos taptų motyvuotos ir konkurencingesnės, ar mūsų universitetai, kaip organizacijos, būtų patrauklesni Lietuvoje ir pasaulyje? Nereikia būti pranašu, kad atsakytum „ne“. Be įgalių akademinį bendruomenių, jokių proveržių ir kokybių studijose bei moksluose ar didesnio tarptautinio konkurencingumo neturėsime.

Trumpai dar apie vieną tariamą universitetų sujungimų „naudą“ ir mitą – apie galimai „sujungtųjų“ skrydį į tarptautinių reitingų aukštumas, tiesiog būtina pasakyti bent kelis sakinius. Dažnai šiame kontekste Lietuvoje yra rodoma į Suomijos Aalto universitetą, kuris įkurtas 2010 m., sujungus Helsinkio technologijos, Helsinkio meno ir dizaino universitetus bei Helsinkio ekonomikos mokyklą. Jis kartu su kitu Suomijos Oulu universitetu 2016–2017 m. *Times* aukštojo mokslo reitinge yra tarp 201–250 geriausių universitetų. Beje, Helsinkio universitetas yra 91-asis tame pačiame reitinge, t. y. aukščiau nei Aalto.

Įdomu kita. Helsinkio ekonomikos mokykla iki sujungimo su Aalto visada buvo verslo mokyklų 30-tuke, o tapusi naujo universiteto dalimi 2014–2016 m. smuktelėjo į 73 vietą pagal trejų metų vietų vidurkį. Kodėl taip atsitiko? Dėl organizacinės reformos visada atsiranda nežinomybė ir neapibrėžtumas, net jei ji labai gerai apgalvota ir tinkamai įgyvendinama. Taigi, trumpalaikėje perspektyvoje reformuojamos organizacijos dažnai pablogina savo veiklos rezultatus.

Sprendimų universitetams reikia ieškoti kitur ir kitokių. Vietoj jungimų reikia kito kelio – atsisukti į akademinę bendruomenę ir ją iš naujo įgalinti. Pirmiausia reikia jai sugrąžinti sprendimų galias ir demokratizuoti universitetų valdymą. Oksforde ir Kembri-dže universiteto vadovą – vicekanclerį – gali išrinkti akademinė bendruomenė. Kodėl negalima Lietuvoje taip rinkti rektorius?

Jei demokratija tinka visai visuomenei, kodėl ji turėtų netikti universitetams? Net naujoje Mokslo ir studijų įstatymo redak-

cijoje universitetams priskiriami įtakingi prižiūrėtojai – jų tarybos. Tačiau tie išorės prižiūrėtojai su daug svarbių valdymo funkcijų dažnai yra „zuikiai be bilieto“ (angl. *free riders*) ir neretai atlieka tik dūmų uždangos vaidmenį aukščiausios universitetų administracijos sprendimams pateisinti. Tad „tarybų valdžia“ Lietuvos universitetuose yra nesėkmingas amerikietiško patikėtinių valdybų (angl. *board of trustees*) kopijavimas. Be abejo, čia yra išimčių, bet išimtis tik patvirtina taisyklę, kad sistema neveikia. Jei tarybos būtų kaip socialinių partnerių atstovybės, viskas būtų logiška.

Universitetų jungimas nėra panacėja, tačiau yra kiti gana aiškūs ir būtini sprendimai

Kitas žingsnis, svarbus studentams, – sugrąžinti, pagal Šiaurės Europos šalių modelius, nemokamas bakalauro studijas. Taip reikia daryti vietoj idėjos vienodai apmokestinti visus studijuojančius, tačiau negądinant, kad dėl to bus sumažintas studentų skaičius. Jei Estija tam turi pinigų, tai nėra jokio pagrindo manyti, kad jų nerasime Lietuvoje.

Aišku, kad mums reikia nacionalinės mokslo ir studijų strategijos, mokslo ir mokslingumo vertinimo sistemos peržiūros, taip pat būtinas naujas universitetų ir bendrai aukštojo mokslo finansavimo modelis. Tik nereikia išradinėti dviračio kvadratiniais ratais, o verta pasinaudoti mums artimų šalių gerąja praktika.

Akivaizdu, kad universitetai ir valstybė gali ir turi bendromis pastangomis labai sumažinti dėstomų programų skaičių. Dalis jų yra pernelyg siauros ir net tinkamų dėstytojų neturi. Dar daugiau, universitetai turi vykdyti tas programas, kuriose yra stipriausi, pavyzdžiui, VGTU ir KTU – technikos ir inžinerinių mokslų srityje, VDU – socialiniuose moksluose, LSMU – medicinos ir taip toliau. Tas programas, kurioms jie yra silpni, būtina perkelti į stipresnius universitetus. Tokio universitetų kompetencijų žemėlapiu perdėliojimo reikia, vietoj sujungimų. Jeigu sujungimai (nes ir jie kartais yra sprendimas) tarp universitetų vyks, tas turėtų būti daroma pirmiausia jungtinių programų pagrindu. Tačiau programos turi būti kuriamos ne kaip parodomosios akcijos, nauji mirazai ar kad gautų papildomų pinigų, bet jungiantis iš esmės ir realiai.

Beje, minėtame *Times* aukštojo mokslo reitinge tarp geriausių Europos universitetų yra daug labai specializuotų. Inžinerinis Londono imperatoriškasis koledžas yra trečiasis Europoje ir aštuntasis pasaulyje, netoli rikiuojasi technologinis Ciuricho ETH, šalia yra geriausias socialinių mokslų universitetas – Londono ekonomikos ir politikos mokykla, po jos eina medicinos srities Karolinska institutas Švedijoje. Antai, Delfto technologijos universitetas didele dalimi dėl labai aiškios savo specializacijos nuo 2011 m. per kelerius metus iš 151 reitingo vietos pakilo iki 17 vietą šiais metais.

Taigi, ne bendruosius (angl. *comprehensive*) universitetus reikia steigti vietoj pakankamai specializuotų, o koncentruoti žmogiškuosius ir finansinius išteklius ten, kur kiekvienas universitetas yra stipriausias. Bendrieji universitetai Lietuvos kontekste dažniausiai yra tik naujas figos lapelis pamėginti dar kartą parduoti jau būsimų studentų nesirenkamas programas... *Autorius yra VDU Socialinių mokslų fakulteto dekanas ir Aukštojo mokslo tarybos narys. Šaltinis: Alfa.lt, 2016-11-14.*



REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Permainos ir profesionalumas

Prof. dr. Jonas JASAITIS

Šie du žodžiai jau kelintą savaitę dažniausiai minimi Lietuvos (ir ne tik) žiniasklaidoje. Vieni jais gąsdina visuomenę: esą ateis technokratai, padidins mokesčius, sukels socialinius neramumus ir dar labiau supriešins žmones. Kiti tyčiojasi, esą kaip gali vadovauti naujasis „nulis“ arba kažkoks „šeštasis“ (eilinė „šasškė“). Tuo pat metu savo pakviestus pašnekovus nuolat įnirtingai pertraukinėdami jie aiškina, kad būtina reikėjo vadovais skirti patyrusius, žinančius Briuselio koridorius ir turinčius juose „ryšių“.

Dar kiti neseniai tapusiems Seimo nariais sendaikčių turgaus arba tarpupvartės alubario stiliumi jau dalija „nulėpaušius“ ir kitokias pravardes. Vienas iš tokių, atsiprašant, žurnalistų stebėjosi, ką, girdi, galima Seime veikti su „jovaišomis“ ir pan. Prieš pliuropdamas galėjo bent pasidomėti, kas iš tikrųjų yra ne tik minėtas akademikas, bet ir ką mūsų valstybei jau davė šios šeimos atstovai: vienas iš labiausiai iškilusių psichologijos ir edukologijos mokslų atstovų – prof. Leonas Jovaiša ir nepakartojamų Lietuvos bei kitų pasaulio kraštų vaizdų kūrėjas Marius Jovaiša.

Tiesa, kai kas, nuolat besistengiantis išsilaikyti „dėmesio centre“, jau ima keisti plokštelę: esą naujieji vadovai gal ir bus geručiai, neturintys aferų šleifo ir pan., tuo pat metu nepamiršdamas bandymų ir toliau kiršinti, primygtinai prikišdamas vienų nepatyrimą, o kitų ilgą valdymo patirtį. Tokiam nesvarbu, kad visuomenė jau seniai yra susiformavusi nuostata apie „Seimo karštinčius“, kurių tariamoji patirtis ir lėmė skaudžiausias socialines problemas bei kraštutinę ribą pasiekusį piliečių nusivylimą.

Keistokai atrodo ta rėksnių ir žinovų, beje, kitokio tipo „profesionalų“, koordinuojama kampanija. Akivaizdu, kad jos užsakovus gerokai išgąsdino rinkimų rezultatai. Kas bus, jei pagaliau liberaliosios demagogijos atstovams nebepavyks apginti monopolininkų privilegijos už šviežio pieno litrą mokėti mažiau nei už vandenį arba jau išgerto alaus skardinę, tuo pat metu įžūliai grasinant kelti ir taip superaukštas „vandenpienio“ bei kitų produktų kainas? Kas atsitiks, jei teisėsauga pagaliau bus įpareigota (taip, būtent įpareigota!) imtis darbo ir išsiaiškinti, kaip susiformavo tokia socialinė nelygybė, kas išvarė iš Lietuvos didžiąją dalį energingų ir kūrybingų specialistų?

Ir kas (o siaubė!) atsitiks, kai plačioji visuomenė sužinos, kad, prisidengiant tariamomis krizėmis, pastaruosius aštuonerius metus buvo nuosekliai mažinamas mokslo institucijų finansavimas, o tyrėjų atlyginimai jau seniai yra nukritę žemiau mistinio „minimumo“? O jeigu dar bus įvardinti ir tie, kurie, žaisdami optimizavimo ir konsolidavimo etiketėmis, kurpė antikonstitucines „reformas“, sunaikino gerokai daugiau kaip pusę Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų, o pastaruosiu metu jau kėsinosi griuvėsiais (geriausiai atveju – sandėliais, alkoholio pardavimo taškais arba kazino) paversti universitetų korpusus. Juk jau turėjome net ministro kėdę užkerėpliusį veikėją, panūdusį „prichvatizuoti“ Mokslų akademijos Vrublevskių biblioteką, nes kas, atseit, šiais laikais dar vaikšto į tas bibliotekas.

Tačiau neseniai išrinktieji nesinešioja už nugaros slepiamų diržų ir antrankių, skirtų buvusiems, nesiūlo naujų visuotinių mokesčių, kaip bando gąsdinti pseudo liberalai, ir neprovokuoja konfliktų. Lieka tik palinkėti, kad jiems per visą kadenciją labiausiai rūpėtų (remiantis kandidato į Vyriausybės vadovus pasisakymais), kaip sutelkti visuomenę, įveikti demografinius iššūkius, sumažinti socialinę atskirtį ir skurdą, sustiprinti atokesnių regionų ekonomiką ir užtikrinti sklandų švietimo sistemos funkcionavimą.

Valstybės raidos (taigi, ir Vyriausybės veiklos) strategija negali remtis „kadencijomis“, kai per pirmuosius metus naujai išrinktieji bei paskirtieji mokosi ir dairosi, iš kur vėjas pučia, o likus porai metų ima rūpintis tik savo įvaizdžiu, nebesiryždami imtis jokių, net labiausiai pribrendusių, reformų, nes visada atsirastų, kam permainos nepatiks. Iki šiol būtent taip ir buvo, todėl vadinamoji „pozicija“ ir „opozicija“ per eilinius rinkimus tik kosmetiškai keitėsi kėdėmis. Tokio

naujų žmonių būrio parlamento rūmuose nebuvo nuo pat 1990-ųjų, todėl korupciniais ryšiais jau seniai apsirūpinusioms struktūroms pasidarė neramu: kas bus, jei tie ryšiai sutrūkinės. Dabar ir akademinė bendruomenė, iki šiol nustumta į pašalį, atsirado viltis, kad pagaliau bus remiamasi ja, o ne purvinių sandėrių „ekspertais“.

Valstybės pažanga labiausiai priklauso nuo visuomenės išprusimo lygio. Daug kam pravartu atsiversti „Mokymosi visą gyvenimą memorandumą“. Kiekvieno žmogaus teisė įgyti kuo aukštesnį išsimokslinimą turi būti neginčijama. Negalima vertinti būsimojo studento tik pagal kažkada, gal net prieš du dešimtmečius, bendrojo lavinimo mokykloje gautus pažymius, ignoruojant tiek psichologijos, tiek šiuolaikinės edukologijos nustatytus dėsningumus, tiek vėliau baigtų „gyvenimo universitetų“ vertinimus, savarankišką asmenybės apsisprendimą ir darbinę patirtį. Daugeliui dabartinių „žinovų“ praverstų giliai pastudijuoti profesoriaus Leono Jovaišos darbus: „Enciklopedinis edukologijos žodynas“ (2007), „Gyvenimo sėkmės ugdymas“ (2009), „Pedagogikos propedeutika“ (2011), „Edukologija“, I ir II tomai (2011–2012) ir daugybę kitų.

Daugelis universitetų dėstytojų pasakys, kad šalia įgyto žinių багаžo ne mažiau svarbi yra kryptinga asmenybės motyvacija ir tvirta valia, o absoliutaus „dešimtukininko-šimtukininko“ atestatus savaime sėkmės negarantuoja. Kai kandidatui į studentus beveik tas pats, ką studijuoti – kalbas ar biologiją, chirurgiją ar menotyrą, tikriausiai susiduriame ne su talentinga ir valinga asmenybe, o su arogantišku, gana užsispyrusiu, bet niekuo giliai nesidominčiu diletantu. Būtų labai puiku, jeigu iš tikrųjų Lietuvos visuomenėje imtų viešpatauti masinio aukštojo išsimokslinimo nuostatos, ir nėra jokio reikalo gąsdinti, esą tada kiekvienam bus veltui dalijami diplomai. Tokiu keliu ir eina labiausiai pažengusios valstybės.

Reikia pasirūpinti, kad gilų šiuolaikišką išsilavinimą įgytų ir tie, kurie kažkada atokiuose regionuose baigė silpnesnes mokyklas. Jie nėra kalti dėl to, kad tose mokyklose, pavyzdžiui, tuo metu nebuvo kvalifikuoto anglisto, fiziko ar matematiko. Likviduoti ankstesnio išsilavinimo spragas galima papildomo rengimo institucijose – paruošiamuosiuose kursuose ir pan., tačiau tokių institucijų labai trūksta. Ir svarbiausia, kad būtų noro lavintis (o ne betiksliai slampinėti) ir išryškėtų asmenybės kryptingumas – žmogaus profesiniai lūkesčiai ir gebėjimai aiškiai suvoktai veiklai. Primityvių, jokio gilesnio pasirėngimo nereikalaujančių darbų sfera sparčiai traukiasi. Apie tai vis dažniau užsimena ir Lietuvos pramonininkų konfederacija. Verta geriau įsiklausyti į jos atstovų (R. Dargio ir kt.) argumentus.

Mes retai susimąstome, ko iš būsimojo specialisto reikalauja artėjanti žinių ir kūrybos epocha, kodėl vis didesnę reikšmę įgyja perkeliemieji gebėjimai ir gilus tarpdisciplininis pasirėngimas. Jau priėjome prie absurdo, kai kažkas puikuodamasis savo „neklįstamumu“ džiūgaujamas rėkauja, kad esą universitetų absolventai suka į profesinio rengimo centrus ir ruošiasi tapti siuvėjomis ir mūrininkais. Pirmiausia tokie faktai liudija apie tai, kad nesuformuotas valstybės užsakymas. Neapgalvota, kiek atitinkamos srities specialistų mūsų ekonomikai iš tikrųjų reikia. Tai rodo, kad dalis universitetinių programų yra per siauros arba studijų procese neskiriami pakankamai dėmesio ugdymui gebėjimo teorines žinias taikyti praktikoje. Užuoat priešpastatant universitetus kolegijoms ir profesinio rengimo centrums, reikia pasirūpinti tikra šių trijų pakopų integracija, kad jos veiktų kaip vienos sistemos grandys, kai kolegijos kuruoja darbininkiško lygmens rengimo įstaigas, o universitetai – kolegijas.

Šiuo metu mažaraštis darbininkas dar gali būti darbdavio vertinamas kaip geras betonuotojas ar šaligatvio plytelių klojėjas, tačiau apie ką, grįžęs iš darbo, jis kalbės su savo besimokančiais vaikais? Ir kas jo paties netrukus laukia, kai darbdavys įsigys naują įrangą, pakeičiančią darbininko rankas? Tik išsilavinusiose inteligentiškose šeimose gali formuotis būsimoji Lietuvos visuomenės karta, pasirėngusi gyventi žinių ir kūrybos eroje.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

JAV Prezidento politiką parodys jo veiksmai. Seimo narys Linas Balsys, atstovaujantis Lietuvos žaliųjų partijai, šiuo metu einantis ir Seimo parlamentinių ryšių su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis grupės vicepirmininko pareigas, teigė, kad į JAV prezidento rinkimų rezultatus reikėtų reaguoti racionaliai ir nepasiduoti emocijoms. „Nors žinia apie JAV prezidento rinkimų rezultatus sukėlė daug įvairių emocijų, JAV politinė sistema sureguliuos Donaldą Trumpono veiksmus, nes jis bus priverstas laviruoti Kongrese ir turės atsižvelgti į įvairių agentūrų bei žvalgybos institucijų teikiamą informaciją, laikytis tarptautinių sutarčių ir JAV ilgalaikių įsipareigojimų“, – sakė L. Balsys. Seimo narys pabrėžė, kad naujosios Lietuvos Vyriausybės uždavinys – išlaikyti iki šiol buvusį Lietuvai naudingą bendradarbiavimą su JAV, ypač gynybos srityje. „Lietuvai labai svarbu, kad išliktų JAV karinis dalyvavimas Baltijos valstybėse ir Europoje, kuris įtvirtintas Šiaurės Atlanto sutartyje bei naujausiuose NATO nutarimuose. Taip pat svarbu, kad nesutriktų JAV ir Europos ekonominiai santykiai, planuojamas rinkų atvėrimas nepažeistų nei JAV, nei ES aplinkosaugos bei socialinių standartų. Naujosios Lietuvos Vyriausybės programoje turėtų būti aiškiai suformuluoti ir ginami šie Lietuvos interesai bei deramai atstovaujami tarptautiniai lygiai“, – teigė L. Balsys.

Naujajam Seimui siūloma mažinti išlaidas. Šiemet išrinkti Seimo nariai, priklausantys Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungai (LVŽS), kreipėsi į Seimo kanclerę Daivą Raudonienę, prašydami pakeisti aprašą, reglamentuojantį Seimo narių parlamentinei veiklai skirtų lėšų naudojimą, kad šios lėšos nebūtų naudojamos automobilių nuomai. Naujųjų Seimo narių įsitikinimu, tokia automobilių nuoma pažeidžia teisingumo principą, taip pat dažnai susilaukia pagrįstos visuomenės ir žiniasklaidos kritikos.

LVŽS pirmininko Ramūno Karbauskio teigimu, naujai išrinktų Seimo narių noras atsisakyti valstybės lėšų naudojimo transporto nuomai yra labai sveikintinas ir rodo atsakingą jų požiūrį į Seimo nario darbą: „Tai yra tik pirmasis mūsų žingsnis, užtikrinant sąžiningą parlamentinių lėšų naudojimą. Jau rengiame Seimo Statuto pataisas, kuriomis bus siauriamos tarnybinių automobilių naudojimo sąlygos. Seimo Pirmininko pavaduotojams nebus skiriami tarnybiniai automobiliai su vairuotojais, o savo pareigoms atlikti jie, kaip ir visi Seimo nariai, galės naudotis Seimo transporto paslaugomis pagal nustatytą tvarką. Mažinsime Seimo Pirmininko pavaduotojų skaičių ir siūlysim kitus pakeitimus.“

Papildytas Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatymas. Seimas papildė įstatymą, patikslindamas žemės ūkio veiklų sąrašą. Įstatyme nustatyta, kad žemės ūkio veikla bus laikoma ne tik veikla, apimanti žemės ūkio produktų gamybą, savos gamybos žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto ar ne maisto produktų realizavimą, taip pat paslaugų žemės ūkiui teikimą ir (arba) geros agrarinės bei aplinkosaugos žemės būklės palaikymą, bet ir veikla, apimanti pripažintų žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) žemės ūkio produktų supirkimą iš savo kooperatinių bendrovių (kooperatyvo) narių, jų realizavimą, iš savo narių supirktų žemės ūkio produktų perdirbimą ir iš jų pagamintų maisto bei ne maisto produktų realizavimą. Pataisos įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

Juodkalnijos prisijungimas prie NATO. Seimas, vadovaudamasis Konstitucija ir atsižvelgdamas į Respublikos Prezidentės Dalios Grybauskaitės dekretą, ratifikavo 2016 m. gegužės 19 d. Briuselyje pasirašytą Šiaurės Atlanto sutarties protokolą dėl Juodkalnijos prisijungimo. „Juodkalnija nuo 2006 m. buvo NATO valstybė partnerė, dalyvaujanti Euroatlantinės partnerystės taryboje (angl. EAPC) ir Partnerystės taikos labui (angl. Pfp) programoje. Nuo 2009 m. Juodkalnija dalyvavo narystės veiksmų plane, o 2015 m. gruodžio 2 d. Šiaurės Atlanto Taryboje buvo pakviesta pradėti derybas dėl prisijungimo prie Šiaurės Atlanto sutarties, kurios vyko nuo 2016 m. vasario mėnesio“, – teigiama dokumento aiškinamajame rašte.

Tikimasi, kad, tapusi 29-ąja NATO nare, Juodkalnija prisidės tiek prie stabilumo ir saugumo Šiaurės Balkanų regione užtikrinimo, tiek ir prie visos organizacijos vaidmens stiprinimo šiuolaikinių grėsmių akivaizdoje. Prisijungimo

VALSTYBĖS AKTUALIJOS

DARBA PRADĖJO 2016–2020 M. KADENCIJOS SEIMAS

Lapkričio 14 d. 2016–2020 m. kadencijos Seimas susirinko į pirmąjį posėdį. Parlamento darbas prasidėjo iškilminga dalimi istorinėje Kovo 11-osios Akto salėje. Kaip nustatyta Seimo statute, pirmąjį po rinkimų Seimo posėdį pradėjo vyriausias pagal amžių išrinktas Seimo narys. Ši garbė atiteko Seimo nariui Juozui Imbrasui, kuris posėdžiui pirmininkaus tol, kol bus išrinktas Seimo Pirmininkas.

Kaip tvirtino posėdžio pirmininkas J. Imbrasas, suteikti įgaliojimai ir galimybė atstovauti Lietuvos gyventojams – tai įpareigojimas parodyti savo valią, įtvirtinant socialinį teisingumą ir sukuriant visus piliečius tenkinančią gyvenimo kokybę. „Taisyti, nebaigtų darbų ir išpareigojimų savo tautai turime nemažai. Todėl šia kryptimi ir privalome sutelkti visas mūsų pastangas. Žmonės laukia realių sprendimų ir darbų, kurie sudarytų galimybes mūsų piliečiams patiems kurti savo gerovę ir ateitį čia, savo Tėvynėje, o ne kažkur kitur. <...> Rinkėjų valia tapus Lietuvos Respublikos Seimo nariais, nepriklausomai nuo partiškumo, mūsų veiklos strategija turi būti grindžiama



Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė

rinkėjų interesais. Tai ne tik politinė atsakomybė, bet ir dorovinis įpareigojimas savo darbais telkti tautą“, – pradėdamas pirmąjį Seimo posėdį sakė Seimo narys J. Imbrasas.

Sveikindama naujai išrinktą parlamentą, Respublikos Prezidentė D. Grybauskaitė pabrėžė, kad šis Seimas turi galimybių padėti pamatą kokybiškai naujam valstybės raidos etapui ir užtikrinti tinkamas sąlygas visiems Lietuvos žmonėms kurti laimingesnį gyvenimą Tėvynėje. „Esu pasirengusi bendram darbui su visais, su kiekvienu iš Jūsų,

kuriems nuoširdžiai rūpi Lietuva. Linkiu sklandžios pradžios, tvirtų apsisprendimų ir susitelkimo. Kad Jūsų sėkmė taptų visų Lietuvos žmonių sėkmė“, – kalbėjo šalies vadovė.

Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas invokacijoje akcentavo: „Tegu naujojo Seimo darbai būna paženklininti gailėstingumu, rūpesčiu kiekvienu gyventojų, sąlygų sukūrimo žmonėms gyventi oriai nuo pradėjimo momento iki natūralios mirties, rūpinimusi šeimomis, padedant atsakingai reguliuoti darbuotojų ir darbdavių santykius, skatinant gyventojus mokytis ir užsiimti mokslu, užtikrinant orias gyvenimo sąlygas.“

Naujieji Seimo nariai tylos minute pagerbė Anapilin iškeliavusių Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų ir buvusių Seimo narių bei visų už Lietuvos Laisvę žuvusių atminimą. Seimo posėdyje Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas Zenonas Vaigauskas paskelbė Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimą dėl galutinių Seimo rinkimų rezultatų ir perskaitė išrinktųjų Seimo narių sąrašą. Kaip teigė Z. Vaigaus-



Didžiausios Seimo frakcijos seniūnas, Kultūros komiteto pirmininkas Ramūnas Karbauskis

kas, Vyriausioji rinkimų komisija negavo nė vieno prašymo atsakyti Seimo nario įgaliojimų.

Seimo narių priesaiką priėmė Konstitucinio Teismo pirmininkas Dainius Žalimas. Seimo nariai, prisiekę būti ištikimi Lietuvos Respublikai, įgyja visas Tautos atstovo teises. Nuo šio posėdžio pradžios baigėsi anksčiau išrinktų Seimo narių įgaliojimų laikas. Parengta pagal LR Seimo Informacijos ir komunikacijos departamento pranešimus

NAUJOS KADENCIJOS SEIMUI VADOVAUS MOKSLININKAS

Vadovaujantis Seimo statutu, Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininku išrinktas Aleksandro Stulginskio universiteto Agronomijos fakulteto dekanas, profesorius biomedicinos mokslų daktaras Viktoras Pranckietis. Už Viktoro Pranckiečio paskyrimą Seimo Pirmininku balsavo 93, antrąjį kandidatą Eugenijų Gentvilą palaikė 36 parlamentarai. Seimo Pirmininku V. Pranckietis paskirtas ketverių metų kadencijai.

LR Seimo Pirmininko Viktoro Pranckiečio biografija:

Gimė 1958 m. Kelmės rajono Rutelių kaime. Nuo 1965 m. mokėsi Tytuvėnų vi-



Prof. Viktoras Pranckietis. O. Posaškovos nuotr.

durinėje mokykloje. 1973 m. pradėjo mokytis Tytuvėnų žemės ūkio technikume.

1977–1982 m. studijavo Lietuvos žemės ūkio akademijoje (dabar – Aleksandro Stulginskio universitetas), įgijo mokslinio agronomo kvalifikaciją. 1998 m. apgynė biomedicinos mokslų daktaro disertaciją.

Prieš įstodamas į Lietuvos žemės ūkio akademiją, dirbo agronomu. Ją baigęs, Lietuvos žemės ūkio akademijoje dirbo jaunesniu mokslu darbuotoju, asistentu, Agronomijos fakulteto prodekanu, Sodininkystės ir daržininkystės katedros vedėju, 2008–2016 m. – Agronomijos fakulteto dekanu. Nuo 2016 m. – profesorius. Mokslu knygu, vadovėlių, straipsnių autorius, yra išvedęs augalų veislių.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos narys, nuo 2014 m. – šios sąjungos tarybos ir valdybos narys, pirmininko pavaduotojas. Buvo Kauno rajono savivaldybės tarybos narys. Buvo Aleksandro Stulginskio universiteto tarybos ir Senato narys, Lietuvos agronomų sąjungos valdybos narys.

Žmona Irena – biomedicinos mokslų daktarė, Agroekosistemų ir dirvožemio mokslų instituto docentė. Sūnus Vaidotas – verslininkas, duktė Viktorija – informacinių technologijų įmonės klientų aptarnavimo vadovė, duktė Monika – Aleksandro Stulginskio universiteto Agronomijos fakulteto absolventė. Parengta pagal LR Seimo pranešimą

Kviečiame teikti kandidatūras dėl apdovanojimo Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“

Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“ kandidatų vertinimo komisija kviečia teikti kandidatūras dėl Lietuvos Respublikos Seimo apdovanojimo Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“. Apdovanojimas medaliu įsteigtas 2011 m., pagerbiant iškilų Gabrielės Petkevičaitės-Bitės asmenybę.

Medaliu siekiama paskatinti Lietuvos šviesuolius už šią visuomeninę veiklą: 1) parlamentarizmo tradicijų puoselėjimą, pilietiškumo ir demokratijos skatinimą; 2) filantropinę veiklą, ypač jaunų žmonių saviraiškos skatinimą ir rėmimą; 3) savanoriškas kultūros sklaidą Lietuvoje; 4) visuomeniškai aktualią publicistiką, ugdančią tautiškumą ir dvasines vertybes.

Medalis gali būti skiriamas fiziniams ir juridiniams asmenims – Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių piliečiams, bendruomenėms, asociacijoms, mokslo, mokymo, kultūros institucijoms ir kitiems asmenims, atitinkantiems apdovanojimo medaliu skyrimo kriterijus. Siūlyti kandidatų apdovanojami medaliu turi teisę valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, asociacijos, mokslo, mokymo, kultūros įstaigos, piliečių bendruomenės, labdaros organizacijos ir kiti juridiniai asmenys.

Komisija kviečia iki 2016 m. gruodžio 15 d. pateikti kandidato dėl apdovanojimo medaliu anketą ir kitus dokumentus. Komisijos kreipimąsi rasite čia: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=8203&p_k=1&p_t=16477

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

protokolas įsigalios, kai jam pagal savo nacionalines procedūras pritaris visos dabartinės sutarties šalys.

2017-iejį paskelbti Ievos Simonaitytės metais. Seimas, įvertindamas tai, kad Ieva Simonaitytė yra paskutinioji Mažosios Lietuvos metraštininkė, unikali, talentinga rašytoja, savo kūrinuose vaizdavusi išskirtinius lietuvininkų likimus ir garsinusi Klaipeidos krašto etnografinį savitumą, nutarė 2017-uosius paskelbti Ievos Simonaitytės metais. Vyriausybei pasiūlyta iki 2016 m. gruodžio 31 d. parengti Ievos Simonaitytės 120-ųjų gimimo metinių minėjimo programą, skirtą socialines, kultūras naujoves pralenkusią garsios asmenybės idėjų tęstinumui įprasinti, visuomenės valstybinei savivokai ir pilietinei atsakomybei ugdyti,

kultūros paveldo istorijai turtinti, kultūriškai ryšiams plėtoti.

2019-iejį paskelbti Juozo Tumo-Vaižganto metais. Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad 2019 m. bus minimos kunigo ir rašytojo, visuomenės veikėjo Juozo Tumo-Vaižganto 150-osios gimimo metinės, nutarė 2019-uosius paskelbti Juozo Tumo-Vaižganto metais. Nutarime pabrėžiama, kad Juozas Tumas-Vaižgantas yra viena ryškiausių XX a. pirmosios pusės asmenybių, tautinio atgimimo ir moderniosios kultūros reiškėjas, lietuvių prozos klasikas, kritikas ir literatūros istorikas, kurio kūrybinis palikimas yra gausiausias tarp jo meto rašytojų. Vyriausybei pasiūlyta sudaryti Juozo Tumo-Vaižganto metų komisiją, kuri iki 2018 m. gruodžio 1 d. parengtų Juozo Tumo-Vaižganto metų veiksmų planą.

Mokslo premijos – užsienio lietuviams

Už tarptautinio lygio mokslo laimėjimus ir bendradarbiavimą su Lietuva Švietimo ir mokslo ministerija šiemet skiria penkias premijas užsienio lietuviams. Jomis norima paskatinti užsienyje dirbančius lietuvių mokslininkus būti Lietuvos mokslo ambasadoriais ir su iškiliais lietuvių kilmės mokslininkais supažindinti Lietuvos visuomenę. Gruodžio 1 d. įvyks iškilminga jubiliejinė 10-oji mokslo premijų užsienio lietuviams teikimo ceremonija.

2016 m. užsienio lietuviams skiriamomis mokslo premijomis bus apdovanojami: Čekijoje dirbantis lituanistas Vaidas Šeferis, šiuo metu Australijoje dirbantis puslaidininkių fizikas Almantas Pivrikas, literatūrologas iš JAV Bronius Vaškėlis, mokslininkė odontologė Jolanta Aleksejūnienė iš Kanados, Jungtinėje Karalystėje gyvenantis lazerių specialistas Rimvydas Juškaitis. Keturi iš penkių premijos laureatų savo akademinį kelią pradėjo Lietuvoje.



Vaidas Šeferis

Vilniaus universiteto absolventas, daktaro laipsnį įgijęs 2003 m. Vienos universitete, Vaidas Šeferis praplėtė donelaitikos tyrimus. Jis rado pirmosios pasaulyje 1928 m. parašytos čekų mokslininko Karelo Janačecko disertacijos Donelaičio tema rankraštį. Vokietijos archyvuose aptiko iki šiol nežinotų Kristijono Donelaičio darbų. Savo tyrinėjimų rezultatus pateikė 2014 m. išleistoje monografijoje „Kristijono Donelaičio „Metų“ rišlumas“. Ne mažiau svarbus V. Šeferio įnašas į Jono

Basanavičiaus mokslinės tematikos tyrimus. Dirbant Čekijoje Brno mieste veikiančio Masaryko universiteto Kalbotyros ir balistikos institute, V. Šeferiui pavyko sukurti gyvą ir besiplėtojančią lituanistikos centrą su dideliu bendradarbių tinklu ir noriai jame besimokančiais studentais. Dr. V. Šeferis yra Lietuvos kultūros ambasadorius Čekijoje, išleido čekų ir lietuvių kalbų žodyną.

Vilniaus universitete akademinę karjerą pradėjęs puslaidininkių fizikas Almantas Pivrikas 2006 m. daktaro disertaciją apgynė Suomijoje, dirbo Austrijoje, vėliau persikėlė į Australiją. Nuo 2015 m. dirba Murdoch universitete, yra žymus organinių puslaidininkių savybių tyrinėtojas. Jo inovatyvūs darbai svarbūs, kuriant organinius saulės elementus, jo patobulinti metodai buvo įdiegti daugelyje pasaulio laboratorijų ir svariai prisideda prie pažangos organinių medžiagų elektronikos srityje. Dirbdamas prestižiniuose šios srities pasaulio mokslo centruose, jis išplėtojo jų bendradarbiavimą su Lietuvos mokslininkais. A. Pivriko straipsniai plačiai cituojami pripažintuose mokslo leidiniuose.

1964 m. Pensilvanijos universitete JAV įgijęs literatūros mokslų daktarą, Bronius Vaškėlis svariai pasidarbavo lietuvių literatūros ir teatro tyrinėjimų baruose. 1984–1992 m. buvo Ilinojaus universiteto Čikagoje Lituanistikos katedros vedėjas, aktyviai publikavo darbus apie išeivijos literatūrą JAV akademinėje spaudoje, 1985–1989 m. – Lituanistikos instituto Čikagoje pirmininkas. Lietuvoje profesorius aktyviai prisidėjo, atkuriant Vytauto Didžiojo universitetą, įkūrė jame Teatologijos katedrą. Ypatingas jo nuopelnas – susisteminta išeivijos lietuvių teatro istorija. 2011 m. Bronius Vaškėlis įsteigė vardinę stipendiją, motyvuodamas jaunuosius meno ir humanitarinių mokslų tyrinėtojus siekti akademinį aukštumą.

Gydytoja odontologė Jolanta Aleksejūnienė medicinos internatūrą baigė Kauno medicinos akademijoje, o 2001 m. apgynė daktaro disertaciją Oslo universitete Norvegijoje. Nuo 2005 m. yra Britų Kolumbijos universiteto Kanadoje docentė. Aktyviai



Almantas Pivrikas

bendradarbiauja su Lietuvos universitetais, dalyvauja bendroje mokslinėje veikloje, dirba su studentais, rezidentais ir doktorantais, padeda jiems megzti ryšius su užsienio partneriais. 1996–1997 m. vedė laidas LRT televizijoje apie dantų sveikatą. Didelė dalis dr. J. Aleksejūnienės publikacijų, kuriomis aktyviai naudojasi pasaulio mokslo bendruomenė, parengtos bendradarbiaujant su Lietuvos mokslininkais.

Rimvydas Juškaitis, 1989 m. apgynęs daktaro disertaciją Maskvos fizikos ir technikos institute, dirbo VU Lazerinių tyrimų centre. Į Jungtinę Karalystę išvyko 1991 m. R. Juškaičio Vilniuje pradėti skenuojančios optinės mikroskopijos tyrimai Oksfordo universiteto Inžinerijos mokslų katedroje paskatino naujo didelės skyros optinio tyrimo metodo – struktūrinio apšvietimo mikroskopijos – atsiradimą ir pritaikymą. Kartu su kolegomis Oksforde 2004 m. įkūrė universiteto atžalinę įmonę „Aurox Ltd“, kuri 2012 m. gavo prestižiškiausią Jungtinėje Karalystėje įmonės įvertinimą – Karalienės premiją už inovacijas. Dr. R. Juškaitis yra ir jaunų talentų bei Lietuvos kultūros puoselėtojas. Aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos lazerių įmonėmis. Nuo 2009 m. prisijungė prie Pasaulio lietuvių ekonomikos forumo,

vėliau – *Global Lithuanian Leaders* veiklos. Aktyviai palaiko ryšius su LR ambasada Londone, prisidėjo prie iškilaus lietuvių kilmės istoriko Mykolo Giedraičio bibliotekos ir archyvų perdavimo Lietuvos mokslų akademijos bibliotekai.

Iš viso mokslo premijoms šiemet pateikta 15 kandidatūrų iš 7 šalių. Šešis kandidatus pateikė JAV lietuvių bendruomenė, po dvi paraiškas gauta iš Australijos, Jungtinės Karalystės ir Kanados, po vieną kandidatą pasiūlyta iš Čekijos, Lenkijos ir Norvegijos. Paraiškas vertino Lietuvos mokslų akademijos ekspertai, laimėtojus atrinko komisija, sudaryta iš Švietimo ir mokslo ministerijos, Pasaulio lietuvių bendruomenės, JAV lietuvių bendruomenės, Lietuvos mokslų akademijos, Lietuvos mokslo tarybos, Prezidentūros ir Užsienio reikalų ministerijos atstovų.



Rimvydas Juškaitis

Švietimo ir mokslo ministerija iškiliausiems užsienyje gyvenantiems lietuviams mokslo premijas skiria jau dešimt metų. Iki šiol premijas yra gavę 34 mokslininkai. Premijų tikslas – skatinti išeivijos mokslininkus puoselėti lietuvių ir siekti, kad jie garsintų Lietuvą, palaikytų glaudžius ryšius su Lietuvos mokslo bendruomene, aktyviai dalyvautų užsienio lietuvių bendruomenių veikloje. Mokslo premijos dydis – 3800 eurų. Parengta pagal Švietimo ir mokslo ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimą

LIETUVOS MOKSLININKŲ TARPTAUTINIS PRIPAŽINIMAS

Prestižinis apdovanojimas – profesoriumi Mykolui Michelbertui

Spalio 20 d. Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto profesoriumi emeritum Mykolui Michelbertui iškilmingai įteiktas prof. Jozefo Kostrzewskio apdovanojimas. Tai aukščiausias Lenkijos mokslinės archeologijos draugijos apdovanojimas. Nors jis Lenkijoje teikiamas jau beveik trisdešimt metų, tačiau pirmą kartą skirtas užsienio mokslininkui. Lenkijos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Lietuvos Respublikoje Jarosławas Czubiński šį įvertinimą prilygino archeologijos Nobeliumi.

„Tai man yra didelė garbė. Ir nustebau, ir labai apsidžiaugiau – gal tai bus impulsas tolesniam artimam bendradarbiavimui tarp Lenkijos ir Lietuvos archeologų. Norėčiau, kad glaudūs ryšiai nenutrūktų, kad ir toliau

keistumėmės mokslinė informacija, kad intensyviau vyktų studentų grupių pasikeitimai, kad bendromis jėgomis greičiau išaiškintume daug paslapčių, kurios vis dar slypi nežinioje“, – sako prof. Mykolas Michelbertas.

Mokslininkas apdovanotas už ryšių su Lenkijos archeologais stiprinimą ir plėtojimą, už didelį indėlį sprendžiant Europos archeologijos problemas. Įkūrus VU Archeologijos katedrą, profesorius užmezgė glaudžius bendradarbiavimo ryšius su Lenkijos mokyto ir mokslo institucijomis. Pirmiausia – su Krokuvos ir Varšuvos universitetais, o pastaraisiais metais labai produktyvūs abiejų šalių mokslininkų archeologų ryšiai su Poznanės A. Micevičiaus ir Vroclavo



VU profesorius Mykolas Michelbertas pagerbtas aukščiausiu Lenkijos mokslinės archeologijos draugijos apdovanojimu.

E. Kurausko nuotrauka

universitetais. Šiuose universitetuose prof. M. Michelbertui teko skaityti paskaitas, recenzuoti daktaro disertacijas, habilitacijai teikiamus darbus. Šie Lenkijos universitetai ir VU Archeologijos katedra nuolat keičiasi mokslinė informacija, vyksta studentų mainai.

VU archeologas tyrinėja senąjį geležies amžių, arba romėniškąjį laikotarpį I–IV a. po Kristaus. VU mokslininkai kartu su kai kuriomis Lenkijos mokslo institucijomis nagrinėja panašias problemas. Apdovanojimą Lenkijos institute Vilniuje įteikė Lenkijos mokslinės archeologijos draugijos vicepirmininkas prof. Andrzejus Michałowski.

LIETUVOS MOKSLININKŲ TARPTAUTINIS PRIPAŽINIMAS

VU profesorei – atsakingos pareigos Europos kardiologų draugijoje

Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų Kardiologijos ir angiologijos centro gydytoja kardiologė, VU Medicinos fakulteto profesorė Jelena Čelutkienė tapo Europos kardiologų draugijos Širdies nepakankamumo asociacijos valdybos nare. „Manau, visai mūsų šalies kardiologijos bendruomenei svarbu, kad Lietuvos atstovas yra išrinktas į Širdies nepakankamumo asociacijos valdybą. Man toks įvertinimas ir pripažinimas taip pat yra labai svarbus. Šiai asociacijai priklauso daug autoritetinių narių iš pasaulyje pripažintų akademių ir gydymo įstaigų. Pastaruoju metu siekiama integruoti į valdybą daugiau narių iš skirtingų valstybių. Man didžiulė garbė, kad teks dirbti su Europos lyderiais kardiologijos srityje, su tais, kurie rengia gydymo gaires, formuoja širdies nepakankamumo gydymo politiką ir kelia šios subspcialybės prestižą“, – sako prof. J. Čelutkienė.

Pasak jos, širdies nepakankamumo gydymas – viena sparčiausiai besivystančių kardiologijos sričių ne tik dėl nuolat atsi-



Medicinos fakulteto profesorė Jelena Čelutkienė dirbs su Europos lyderiais kardiologijos srityje. Nuotrauka iš asm. archyvo

randančių vaistų, bet ir dėl sukuriamų naujų prietaisų, diagnostinės įrangos. Tad Širdies nepakankamumo asociacija yra didžiausia ir stipriausia iš dukterinių Europos kardio-

logų draugijos organizacijų tiek pagal narių skaičių, tiek pagal veiklos apimtį.

VU mokslininkė prisidės prie ateinančių metų kongresų, kuriuos organizuos Europos kardiologų draugijos Širdies nepakankamumo asociacija, programų formavimu. Viena iš visų narius labiausiai jungiančių veiklų – planuojamas programos „Global Heart Failure Awareness“ įgyvendinimas. Jos tikslas – kuo plačiau Europos šalyse paskleisti teisingą suvokimą apie širdies nepakankamumą, mokyti jį kontroliuoti.

„Širdies nepakankamumo paplitimo mastai daugelio ekspertų prilyginami epidemijai. Lietuvos kardiologų draugijos Širdies nepakankamumo darbo grupė taip pat jaučia, kad kartą per metus organizuojamo Europos širdies nepakankamumo dienai skirtas renginio šviesti visuomenei nepakanka. Tokios pavienės bangos negali iš esmės pakeisti situacijos, taigi kuriamas bendras veiksmų planas, kuris bus įgyvendinamas visose šalyse vienu metu ir su plačiu užmoju, – pasakoja prof. J. Čelutkienė. – Šiandien

Širdies nepakankamumo asociacija jungiasi ir prie naujos Europos Parlamento iniciatyvos, skirtos širdies nepakankamumo suvokimui gerinti. Ja siekiama paraginti šalių sveikatos politikus skirti daugiau dėmesio ir svaresnę finansinę paramą šiai sveikatos problemai spręsti. Tai aktualu ir Lietuvai, nes galėtų pagreitinti mūsų iniciatyvų įgyvendinimą.“

Širdies nepakankamumas yra didelė ir nuolat auganti visuomenės sveikatos problema visame pasaulyje. Prieš dvejus metus Lietuvoje širdies nepakankamumas diagnozuotas daugiau kaip 120 tūkst. gyventojų. Per kelerius metus pacientų skaičius padidėjo keliomis dešimtimis tūkstančių. Sergant širdies nepakankamumu, nusilpęs širdies raumuo nepajėgia kiekvieno organo aprūpinti deguonimi ir maisto medžiagomis. Dėl to pirmiausia fizinio krūvio metu, o vėliau, esant ramybės būsenai, pasireiškia dusulys, kulkšnių tinimas, oro trūkumas, nuovargis.

MOKSLO NAUJIENOS

Vilniaus Gedimino technikos universiteto mokslininkų tyrimai – aortos vožtuvui modeliuoti



Prof. dr. Arnas Kačeniauskas

Sklerodegeneracinė aortos vožtuvo liga pasireiškia nuo 2 iki 7 proc. vyresniems nei 65-erių metų asmenims. Progresuojant aortos vožtuvo pažeidimui, vystosi kraujo tėkmės obstrukcija iš kairiojo skilvelio į aortą ir palaipsniui mažėja aortos angos plotas. Deja, klinikinėje praktikoje naudojama medicininė įranga ir atliekamais tyrimais gana sunku tiksliai nustatyti šios ligos priežastis.

Siekiant Lietuvoje pradėti virtualius skaitinius individualaus paciento aortos vožtuvo tyrimus, galinčius suteikti trūkstantą kokybinę ir kiekybinę informaciją, Vilniaus Gedimino technikos universitete buvo inicijuotas mokslininkų grupių projektas „Kraujo tėkmės pro aortos vožtuvą modeliavimas individualiam pacientui“, kuriam 2014 m. suteiktas Lietuvos mokslo tarybos finansavimas.

Hemodinaminiai ir biomechaniniai procesai, kraujui tekant pro aortos vožtuvą, yra labai sudėtingi, todėl jų analizei būtini kompleksiniai tarpdisciplininiai tyrimai, reikalaujantys įvairių mokslo šakų žinių. Šį projektą vykdo mokslininkai iš Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikų Širdies aritmijų ir rentgeno chirurgijos skyriaus, VGTU Lygiagrečiųjų skaičiavimų laboratorijos, to paties universiteto Taikomosios informatikos ir Mechanikos mokslo institutų bei Grafinių sistemų katedros ir Lietuvos energetikos instituto. Keturmačiai (3D) individualaus paciento aortos vožtuvo vaizdai skenuojami realaus laiko echokardiografijos įranga „Philips IE 33“.

Projekte pasiūlytas aortos vožtuvo geometrinis modelis yra sudarytas iš parametrinių paviršių, remiantis geometrinio modeliavimo žiniomis. Kontrolinių geometrinio modelio taškų koordinatės nustatomos iš medicininių atvaizdžių kompiuterinės grafikos ir vaizdų apdorojimo metodais. Aortos vožtuvo geometrijos pokyčiai tiriami baigtinių elementų metodu. Kraujo tėkmės pro aortos vožtuvą modeliavimas atliekamas skaitiniu baigtinių tūrių metodu. Skaitiniai eksperimentai atliekami komerciniu programų paketu „ANSYS Fluent“ ir atvirojo kodo programų paketu „Open Foam“ (*The OpenFOAM Foundation Ltd.*).

Individualaus paciento kraujo tėkmės pro aortos vožtuvą modeliavimas yra labai sudėtingas, reikalaujantis daugybės skaičiavimų, o pasiruošimo etapai atliekami įvairia programine įranga. Dideliam sudėtingų skaitinių eksperimentų kiekiui, geometrijos rekonstrukcijai ir vizualizavimui atlikti pritaikyta VGTU Lygiagrečiųjų skaičiavimų

laboratorijoje palaikoma Open Stack debesų kompiuterijos infrastruktūra. Tyrėjų darbui palengvinti, infrastruktūros ištekliams valdyti ir skaitiniams aortos vožtuvo eksperimentams atlikti sukurtos debesų kompiuterijos programinės įrangos paslaugos (SaaS). Tėkmėje susidarantiems sukuriams interaktyviai vizualizuoti pritaikyta VGTU sukurta ir palaikoma debesų kompiuterijos e. paslauga VisLT, naudojanti virtualizuotą grafinių procesorių.

Atliktas kiekybinis virtualių išteklių greiteikos palyginimas su realios aparatinės įrangos greiteika. Virtualizacijos technologijų ir programinės įrangos testai atskleidė, kad efektyviausiai skaitinius eksperimentus galima atlikti Linux konteineriuose Docker. Perduodant duomenis ir išryškinant sąsajas tarp skirtingų programinės įrangos produktų, buvo pasitelktos informatikos inžinerijos žinios.

Projekte sukurti fundamentalių kraujo tėkmės pro aortos vožtuvą tyrimų pagrindai. Jų rezultatus galima pritaikyti, planuojant naujas operacijas ir diagnozuojant sudėtingus ligos atvejus. Atlikti tyrimai, sumodeliuotos skirtingos anatominės sąlygos ir apskaičiuoti greičių bei slėgio laukai leidžia geriau suvokti kraujotakos ypatumus širdies kameroje. Skaitinio modelio orientacija į individualų pacientą sudaro galimybes taikyti projekto rezultatus medicininėje praktikoje ir tirti unikalius procesus širdyje. Tikimasi, kad projekto rezultatai padės atsakyti į dažnai klinikinėje praktikoje keliamus klausimus apie vožtuvo pakeitimą. Tai leis sumažinti ligonių, kuriems diagnozuota aortos vožtuvo stenozė, mirštamumą. *Autorių yra VGTU Fundamentinių mokslų fakulteto Grafinių sistemų katedros profesorius*

AKADEMINĖJE BENDRUOMENĖJE

Kvietimas pasirašyti peticiją

Geriamieji kolegos, jau turbūt girdėjote, matėte, skaitėte spaudoje apie spalio 28 d. pirmą kartą surengtą mokslininkų ir dėstytojų protesto piketą dėl mažų atlyginimų. Akciją organizavo Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslo darbuotojai. Siekdami atkreipti dėmesį į mažus dėstytojų atlyginimus, prisidėjo LEU LF, VU FF, VDU HMF ir kitų universitetų dėstytojai bei institutų mokslininkai.

Pritariantys, kad pagaliau reikia kalbėti ne tik apie mokytojų, bet ir apie dėstytojų (ypač humanitarų!) atlyginimus, kurie yra gerokai mažesni nei mokytojų, galite pasirašyti el. peticiją: <http://peticijos.lt/visos/72188>

„Mokslo Lietuvos“ redakcijos pastaba: Išsami informacija apie šią protesto akciją paskelbta „Mokslo Lietuvos“ 18-ajame numeryje.

Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto mokslininkų vizitas į Kiniją



LAEI mokslininkų susitikimas su Kinijos žemės ūkio politikos centro vadovu prof. dr. Jikun Huang. Iš kairės: dr. Irena Kriščiukaitienė, Xu Wang, dr. Tomas Baležentis, dr. Rasa Melnikienė, prof. dr. Jikun Huang, Mindaugas Kuklierius, dr. Lingling Hou.

Spalio 18–28 d. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto mokslininkų grupė lankėsi įvairiuose universitetuose Kinijos Liaudies Respublikoje. Vizitas vyko Nankino žemės ūkio ir Pekino universitetų kvietimu. Vizito metu teko skaičiuoti viešas paskaitas apie anglies dvideginio emisijų efektyvumą ir dinaminę gamybos efektyvumą. Nankino žemės ūkio universitete lankiausi jau antrą kartą, o šio universiteto Ekonomikos ir vadybos kolegijos dekanė prof. dr. Jing Zhu lankėsi ir LAEI.

Spalio 23–25 d. Fudžou mieste taip pat vyko 8-oji CAER-IFPRI konferencija, kurią organizavo mokslo žurnalas „China Agricultural Economic Review“ ir Vašingtone įsikūręs Tarptautinio maisto politikos tyrimų institutas (angl. *International Food Policy Research Institute*). Šioje konferencijoje LAEI atstovas dalyvauja jau antrą kartą. Šiame dr. T. Baležentis pristatė tyrimą, skirtą Kinijos grūdų derliaus pokyčių analizei, ir buvo atsakingas už sesijoje pristatytą darbą aptarimą.

Konferencijoje pristatyti naujausi tyrimai, susiję su globaliais iššūkiais žemės ūkiui ir apsirūpinimo maistu Kinijoje problematikai. Plenariniame posėdyje pristatyti pranešimai, kuriuose nagrinėjamas skirtingų (makro ir mikro) lygmenų problemas vertėtų aptarti plačiau. Kalifornijos Davis universiteto profesorius dr. Michael Carter pristatė tyrimą, skirtą ryšio tarp žemės ūkio draudimo ir skurdo kaimiškose vietovėse lygiui nustatyti. Mokslinėse diskusijose vyrauja nuomonė, kad didesnė rizika yra susijusi su aukštesniu skurdo lygiu. Nagrinėjant žemės ūkio draudimo problematiką, keliami atvirkštinė hipotezė: ar draudimas (rizikos sumažinimas) gali padėti sumažinti skurdo lygį. Skurdo lygį galima sumažinti, skatinant investavimą į rizikingesnes ir pelningesnes veiklas. Pranešėjas aptarė indekso draudimo taikymo ypatybes ir pasekmes.

IFPRI vyresnioji mokslininkė dr. Xinshen Diao pristatė tyrimą, skirtą demografinių transformacijų ir struktūrinių

ekonomikos pokyčių sąsajoms Kinijoje. Demografinės transformacijos daro įtaką tiek pasiūlos, tiek paklausos veiksniams. Demografiniai pokyčiai lemia darbo jėgos struktūrinius pokyčius, dėl to vyksta ir ekonominė transformacija. Remiantis modeliavimo rezultatais, numatytas Kinijos populiacijos augimo sulėtėjimas ir depopuliacija 2028 m. Taip pat prognozuojama, kad 2035 m. vyresniųjų gyventojų priklausomumo rodiklis (vyresnių nei 65 m. gyventojų ir 15–64 m. gyventojų skaičių santykis) pasieks 33%, t. y. taps artimas šiuo metu Šiaurės Europoje stebimam reikšmei. Minėtų transformacijų poveikis ekonomikai turi būti vertinamas sistemškai, nes, pavyzdžiui, dėl demografinės struktūros ir išsilavinimo pokyčių keisis ir darbo jėgos struktūra bei susidarys nauja pusiausvyra darbo rinkoje. Taigi, modelis apėmė tris amžiaus ir tris išsilavinimo grupes.

Nustatyta, kad žemo išsilavinimo vidutinio amžiaus gyventojai išliks skaitlingiausia darbo jėgos grupe. Antra vertus, darbo jėgos paklausą lemia tokie veiksniai, kaip techninis progresas, populiacijos pokyčiai, namų ūkių pajamos, eksporto prekių paklausa. Pranešėja pažymėjo, kad demografinės struktūros pokyčių padarinius tinkamai įvertinti galima tik naudojantis mikro lygmens duomenų bazėmis. Pavyzdžiui, priklausomumo rodiklis neatspindi priklausomumo šeimos lygmeniu. Taikant Kinijos panelinių šeimų tyrimų duomenis, nustatyta, kad didės šeimų, turinčių vyresnių nei 65 m. narių, skaičius. Po 2020 m. tokių šeimų skaičius kaimo vietovėse viršys atitinkamą skaičių miestuose. Dėl tokių pokyčių didės išlaidų sveikatos apsaugai dalis.

Panašias tendencijas patvirtino ir Kinijos žemės ūkio universiteto profesoriaus dr. Xiangming Fang atliktas tyrimas, kuriuo buvo siekiama išsiaiškinti vyresniųjų Kinijos gyventojų depresijos paplitimo mažinimo galimybes, įgyvendinant kaimo vietovių socialinio draudimo sistemą. Miuncheno technikos universiteto profesorė dr. Jutta



Fudžou miesto, kuriame vyko 8-oji CAER-IFPRI konferencija, panorama.

Roosen nagrinėjo sveiko maisto vartojimo veiksnius Vokietijoje.

Spalio 28 d. dr. T. Baležentis skaitė viešą paskaitą Pekino universitete veikiančiame Kinijos žemės ūkio politikos centre. Susitikime su centro vadovu prof. dr. Jikun Huang ir dėstytoja dr. Lingling Hou taip pat dalyvavo LAEI direktorė dr. Rasa Melnikienė, vyriausioji mokslininkė dr. Irena Kriščiukaitienė ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio atašė Kinijoje Mindaugas Kuklierius. Minėtas centras yra vienas iš pirmiausių Kinijos žemės ūkio ekonomikos tyrimų srityje, o jo vadovas prof. dr. Jikun Huang yra paskelbęs straipsnių žurnaluose „Nature“ ir „Science“. Kinijoje vykusiuose susitikimuose su įvairių universitetų mokslininkais aptarti tolimesni mokslinio bendradarbiavimo planai. ■

LIETUVOS UNIVERSITETUOSE

Svarbiausios investicijos – į žmones ir jų įgūdžius

Prestižiniuose Jungtinės Karalystės, Japonijos ir JAV universitetuose dirbęs dr. Ainius Lašas sukaupė žinias ir patirtį pritaikys Lietuvoje. Politologas nuo ateinančių metų vadovaus Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetui. Tarptautiškumo didinimas, lyderiavimo įtvirtinimas, pritraukiant tarptautinio lygio profesionalus, – vienas iš strateginių KTU siekių. Su KTU mokslininkais jis tyrinėja grėsmių suvokimą, yra įsitraukęs į Lietuvos mokslo tarybos projektą, neseniai buvo sugrįžęs moderuoti šiame universitete surengtą diskusiją „Nauji Seimo rinkimai: švietimas – partijų programų viršuje ar paraštėse?“.

Bato universitete (Jungtinėje Karalystėje) šiuo metu dirbantis A. Lašas pripažįsta, kad, nors įvykius Lietuvoje stebi atidžiai ir glaudžiai bendrauja su akademinio pasauliu, virtualūs ryšiai sukuria apgaulingą artumo potyrį. Tyrėjas KTU žino ir iš vidaus – Viešosios politikos ir administravimo institute dirba projekto vyresniuoju moksliniu darbuotoju.



Dr. Ainius Lašas

– **Ar teisinga sakyti, kad grįžtate dirbti į Lietuvą? Nuo jos lyg ir niekada nebuvote atitrūkęs – ne tik atidžiai stebite ir komentuojate viešojoje erdvėje svarbiausius švietimo, politikos klausimus, bet ir vykdate bendrus projektus su Lietuvos mokslininkais.**

– Turbūt teisingiau sakyti, kad grįžtu gyventi į Lietuvą. Darbuojuosi Lietuvoje

jau ilgus metus, bet visada nuotoliniu būdu. Tai sukuria apgaulingą artumo potyrį, kuris apsiriboja virtualia, kognityvine dimensija. Jei pavargsti nuo Lietuvos, gali ją tiesiog „išjungti“ savo kompiuterio ekrane ir išeiti pasivaikščioti po Tokiją. O gyvenant ir nuolat dirbant Lietuvoje, jos tikrovė kasdien kvėpuoja tau į veidą. Kadangi čia nuolat negyvenau jau šešiolika metų, manau, kad manęs laukia daug įdomių patirčių.

– **Papasakokite apie bendradarbiavimą su Lietuvos tyrėjais – kokius projektus vykdate ar vykdotė?**

– Su KTU kolegomis darbuojuosi prie grėsmių suvokimo tematikos. Prieš keletą metų vykdžiau Lietuvos mokslo tarybos finansuojamą projektą apie Rusijos grėsmės suvokimą. Jis parodė, kad Lietuvos žmonių istorinės patirtys, ypač nukentėjimas nuo sovietinio režimo, labai stipriai veikia jų požiūrį į Rusiją. Šiuo metu vykdu dar vieną LMT projektą, kuriame bandome sudaryti šalies kognityvinę grėsmių žemė-

lapį ir suprasti, kaip žmonės nustato ateities grėsmių pasireiškimo tikimybę ir jų mastą. Pastebėjome, kad tokie veiksniai, kaip pajamų dydis ar pasitikėjimas žmonėmis, iš pirmo žvilgsnio mažai ką bendra turintys su, tarkime, karinėmis grėsmėmis, daro įtaką jų vertinimui. Taigi, atrandame labai įdomių sąryšių, kurie turi tiek teorinę, tiek ir praktinę (taikomąją) vertę.

– **Kokias žinias ir patirtį parsivežate iš užsienio? Kaip jas ketinate panaudoti KTU?**

– Man teko dirbti keturiuose skirtinguose universitetuose – Bato, Oksfordo, Jungtinių Tautų (Japonijoje) ir Vašingtono (JAV). Turiu sukaupęs nemažai praktinės patirties, kuri yra susijusi tiek su studijų, tiek ir su mokslinio darbo organizavimu. Savo kailiu esu patyręs, kaip tos akademinės „mašinos“ veikia ir kokios yra jų stipriosios bei silpnosios pusės. Norėčiau tą asmeninę patirtį pritaikyti Lietuvoje, taip pat įgauti ir naujų žinių

DISKUSIJOS

Tampame savo įrankių įkaitais? Ar tikrai „uodega vizgina šunį“?

Pokalbis su filosofu Nerijumi Čepuliu

Ar mes valdome naujas technologijas, ar jos – mus? Kaip netapti medijų įkaitais, o jas naudingai išnaudoti savo tikslams? Atsakymų į šiuos klausimus ieško Kauno technologijos universiteto medijų filosofijos dėstytojas Nerijus Čepulis.



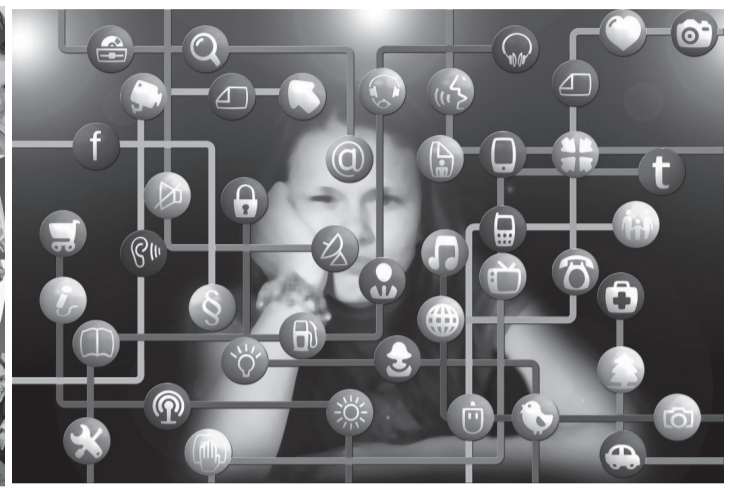
Dr. Nerijus Čepulis

– Kuo susijusi šunį vizginanti uodega ir medijų įtaka žmonėms? – paklauso N. Čepulio.

– Tokį pavadinimą pasirinkau pagal amerikiečių režisieriaus B. Levinsono 1997 m. filmo pavadinimą. Tai filmas apie įmantrias ir paveikias žiniasklaidos bei viešųjų ryšių manipuliacijas. Šį filmą laikau pranašišku, nes jo siužetas mįslingu būdu vėliau pasikartoja tikruose politiniuose įvykiuose JAV. Dar garsusis XX a. antros pusės medijų filosofas J. Baudrillard'as pastebėjo, kad medijos ne informuoja mus apie įvykius, o juos kuria. Mano tikslas – parodyti grėsmę, kaip ne tik komunikacinės medijos, bet ir naujosios technologijos apskritai slysta iš mūsų kontrolės ir mus pačius daro mūsų įrankių įrankiais. Filmas „Uodega vizgina šunį“ prasideda žodžiais: „Kodėl šuo vizgina savo uodegą? Ogi todėl, kad šuo yra gudresnis už savo uodegą. Jei gudresnė būtų uodega, ji vizgintų šunį...“



Naujosios medijos



– Ar galite trumpai apibrėžti, kas yra šiuolaikinės medijos – kompiuteris, planšetė, išmanusis telefonas, televizorius?

– Visos medijos – nuo paprastų įrankių iki nano ar makroaparų, kurios naudojamos šiandien, yra šiuolaikinės. Kai kurie medijų tyrinėtojai medijas skirsto į senąsias ir naujas. Senosios medijos yra mechaninės. Jomis yra konstruojama ir gaminama. Naujosios medijos yra skaitmeninės. Jomis yra programuojama ir informuojama.

Technologinės inovacijos, be abejo, daro mūsų gyvenimą saugesnį, patogesnį, atveria daug naujų galimybių kurti ir bendrauti. Tačiau negalime išleisti iš akių jų keliamą grėsmių, tarp kurių paminėčiau dvi, mano manymu, svarbiausias. Kaip jau minėjau, naujosios medijos vis sunkiau kontroliuoti, o kai kurių šiuolaikinės kultūros kritikų nuomone, jos nekontroliuojamos. Auga manipuliacijos galimybių mastas. Kita šiandienės visuomenės problema – technologinių inovacijų greitis. Nemaža visuomenės dalis sunkiai spėja adaptuotis prie nuolat kintančių medijų.

– Kalbate apie „juodąsias“ šiuolaikinių medijų technologijas, skirtas „plauti“ smegenis kiekvienam mūsų. Kaip suprasti, ar mane jau paveikė? Ar apskritai įmanoma išvengti medijų poveikio, o gal net ir kontroliuoti jį?

– „Smegenų plovimas“ arba, kitaip tariant, manipuliacija, reiškia tam tikrą įtaką ir išnaudojimą, man to nežinant. Tarkim, žinau, kaip pasinaudoti įvairiomis išmaniojo telefono funkcijomis, ir žinau, ko man iš jo reikia. Bet ar pagalvoju apie šio prietaiso įtaką man, apie šalutinį jo poveikį? Jei žiūrėdamas televizijos laidą arba vaizdo siužetą „Youtube“, tai, ką matau, vadinu faktais, vadinasi, jau esu paveiktas ir apgautas. Tai nereiškia, kad televizija sleidžia melą. Esu apgautas, nes nedarau skirtumo tarp to, ką galiu pamatyti savo akimis, ir to, kas yra nufilmuota tam tikru rakursu, sumontuota, įgarsinta ir pateikta tam tikroje kitų vadinamųjų „faktų“ mozaikoje.

– Ką patartumėte, kaip netapti medijų įkaitais, o jas naudoti protingai ir sau naudingai?

– Tokio klausimo išsikėlimas jau galėtų būti kelio pradžia. Toliau galėtų sekti pabudimas iš narkotizuojančio medijų tronso. Pirmiausia įsisąmoninant, kad plokščias televizijos ar kompiuterio ekranas ne tik apriboja faktinę tikrovę, bet ir ją keičia. Mums yra pateikiami skaitmeniniai vaizdai. Tie vaizdai perteikia ne faktus, o nuomones. Prieš susidarant asmeninę nuomonę, derėtų susipažinti su kuo daugiau kitų nuomonių. Beje, savo nuomonę derėtų susidaryti ne tik iš kitų nuomonių, be ir savo patirties bei studijų.

Būtina užsiminti apie medijų ekologiją ir „dietą“. Suprantama, kad be komunikacinių medijų neišsiversime. Jos užima labai svarbią vietą mūsų gyvenime, tiek bendraujant per atstumą, tiek renkant informaciją, kurios neduoda mūsų tiesioginė patirtis. Tačiau derėtų atsitraukti nuo telefono, kompiuterio ar kurio nors kito ekrano ir daugiau laiko skirti kitai veiklai. Realūs pokalbiai, gyva muzika, skaitymas, lytėjimas, vaikščiojimas, sportas, dėmesys maistui ir kvapams padės išvengti stačiakampio ekrano hipnozės. ■

Svarbiausios investicijos – į žmones ir jų įgūdžius

■ Atkelta iš 7 p.

bei įgūdžių, vadovaujant fakultetui. Sieksiu perorientuoti sistemą nuo kiekybinių tikslų kokybinių link, kurie įgalintų tiek studentus, tiek ir dėstytojus geriau panaudoti savo intelektualinio potencialo klodus.

– Palyginkite aukštojo mokslo sistemą Britanijoje ir Lietuvoje – kokie didžiausi skirtumai? Ką galėtume perimti iš britų? O gal abiejų šalių kultūros, visuomenės ir tradicijos yra pernelyg skirtingos?

– Gal reikėtų pradėti nuo to, kad nemažai Britanijos universitetų jau nuo seno yra pasaulinio lygio akademiniai grandai, kurie užduoda toną visai sistemai. Jie pritraukia geriausius pasaulio mokslininkus ir studentus. Dalis jų vėliau „nusėda“ kituose Britanijos universitetuose ir augina jų žinomumą bei moksliskumo lygį. Egzistuoja labai dinamiška akademinė bendruomenė, stovinti tarptautinio mokslo priešakinėse linijose ir netgi diktuojanti akademinės madas. Lietuvoje nemažai universitetų mąsto apie kasdienę duoną ir dažnai jų perspektyvos labiau orientuotos į vidų, o ne į išorę. Chroniškai mažėjantys studentų srautai, finansiniai nepritekliai labai neigiamai atsiliepa akade-

minės bendruomenės motyvacijai ir kartais veda prie mokslo imitacijos schemų kūrimo, o ne kokybiškų mokslinių tyrimų.

Lietuvoje, skirtingai nei Britanijoje, mokslinių tyrimų finansavimo sistema labai smarkiai siūbuoja su ES lėšų injekcijų ciklais. Kartais mes skirstome dešimtis milijonų eurų, o kartais vos ne vos sukurpiame milijoną kitą. Tokie svyravimai neleidžia mokslininkams adekvačiai planuoti savo darbų, jau nekalbant apie konkurencingumo išlaikymą tarptautiniu mastu.

Galima ir daugiau vardinti tuos skirtumus, tačiau reikia pripažinti, kad kol kas mes tiesiog žaidžiame visiškai kitose lygose. Norint pereiti į aukštesnę lygą, reikia labai rimtų ir nuoseklių sisteminių pokyčių. Turime perorientuoti sistemą nuo investicijų į betoną prie investicijų į žmones ir jų įgūdžius. Reiktų kalbėti apie skirtumus ir politinių lygmeniu, kur mums labai trūksta platesnės ir ambicingesnės perspektyvos. Trūksta žmonių, turinčių praktinės patirties tarptautinėse mokslo politikos fronto linijose.

– Kokią, jūsų vertinimu, vietą šiuolaikiniame tarpdisciplininiame universitete turėtų užimti socialiniai, humanitariniai mokslai ir menai? Kaip jie siejasi su technologijomis, inžinerija,

IT, chemija, sveikata ir kitomis sritimis?

– Pats žodis „tarpdisciplininis“ jau kužda, kad tokio tipo universitete socialiniai, humanitariniai mokslai ir menai stovi tokiaime pačiame lygmenyje kaip ir kitos mokslo šakos. Jie atlieka savo funkcijas, kurios papildo bendrą žinių ir įgūdžių katilą. O bemašant tą katilą nesunku atrasti ir daug sinerginio potencialo. Ar tai būtų duomenų

analizė, ar dizaino sprendimai, ar dirbtinio intelekto vystymas, ar masinės komunikacijos produkcija – visur mes galime užčiuopti bendrų sąlyčio taškų tarp skirtingų mokslo šakų. Pagaliau patiems studentams yra labai svarbu pasisemti įvairių įgūdžių ir žinių, kad jie ne tik sėkmingai konkuruotų ateities darbo rinkoje, bet ir būtų aktyviais bei sąmoningais piliečiais. ■

DĖL LIETUVOS UNIVERSITETŲ REKTORIŲ KONFERENCIJOS PASIŪLYMŲ LR VYRIAUSYBEI

■ Atkelta iš 1 p.

įstatymų galią turinčią nuostatą). Išspręsti, kad nedidėtų valstybės nefinansuojamų studentų studijų kaina dėl administravimo ir ūkio išlaidų. Administravimo ir ūkio lėšas išlaidoms, susijusioms su mokslo tiriamuoju darbu ir eksperimentine plėtra, skirti atsižvelgiant į universitetų mokslo rezultatus.

10. Užtikrinti efektyvų universitetų nekilnojamojo turto valdymą ir strateginių tikslų įgyvendinimą, dabar pagal patikėjimo sutartis valdomą nekilnojamojo turto perduodant valdyti universitetinėms aukš-

tosioms mokykloms nuosavybės teise (investuoti į aukštųjų mokyklų dalininko kapitalą).

11. Siekiant pakelti doktoranto statuso prestižą ir padidinti doktorantų skaičių Lietuvoje, užtikrinti, kad doktorantų stipendija būtų ne mažesnė kaip vidutinis atlyginimas Lietuvoje. Sukurti lanksčią doktorantų stipendijų finansavimo iš įvairių šaltinių sistemą.

12. Inicijuoti Valstybinę universitetų bendrųjų ir socialinės infrastruktūros atnaujinimo programą, kuri padėtų pritraukti užsienio studentus ir sudaryti tinkamas gyvenimo sąlygas studentams iš Lietuvos. LURK prezidentas Alfonsas Daniūnas ■



Kapiliarinis energetinis „medis“ – gera proga globaliam Lietuvos proveržiui

Protas yra absoliuti vertybė šiame materialiaame pasaulyje. Visa kita – bevertis dalykas, pinigai taip pat.“ Pat. 180–200

Viktoras Jokubaitis

Šias idėjas galima apibūdinti trimis susijusiais žodžiais: paprasta – originalu – patikima (POP). Angliškai: simple – original – secure (SOS).

Beveik visa, kas šiandien žemėje, ore ir vandenyje juda, taip pat tai, kas mus supa buityje, gamyboje ir viešame gyvenime, pagrįsta reguliuojamu kuro degimu. Šis energiją gaminantis būdas egzistuoja nuo akmens amžiaus, kai pirmą kartą žmogus ant laužo gaminosi maistą ir šildėsi savo būstą. Ilgainiui vystantis technikai atsirado ir iškastinio kuro panaudojimas įvairiose mašinose, aparatuose, prietaisuose.

Reguliuojamas degimas nekelia rūpesčių, kol pasiekiamas **nereguliuojamas** var-



Išradėjas Viktoras Jokubaitis sukurtus įrenginius nagrinėja su jaunaisiais technikais



Išradėjas Viktoras Jokubaitis

tojimas. Panašu, kad ši riba jau smarkiai peržengta. Ar gali motinė žemė iškasama energetiniais ištekliais dar ilgai „temti“ šiandienos vartojimo apimtis? Nenuostabu, kad mūsų planetoje grėsmingai pasireiškia klimato kaitos, ekologijos ir kitos problemos.

Dar baisnis reiškinys, kai nereguliuojamas degimas pasireiškia ne tik žaibo iškvomomis gamtoje ir alchemikų sukurtais sprogstamosiomis medžiagomis, parako, dinamito ir galiausiai branduolinių bombų sprogdinimais. Absurdiškiausia, kad visa tai sukurta ir kuriama žmogaus bei gyvosios gamtos naikinimui. Lendama dar giliau – į juodąsias skyles. Kaip sakoma, kas gali paneigti, kad tai – nelabojai baisi griaujamoji jėga? Ar yra alternatyva minėtoms apokaliptinėms tendencijoms?

Beveik prieš 150 metų vokiečių mokslininkas Nernstas suformulavo šaltojo arba žaliojo degimo principus, kuriuos gyvoji gamta seniai naudoja, aplenkdamas mažai efektyvią šiluminę stadiją. Šie principai su labai dideliu naudingo veikimo koeficientu patikimai funkcionuoja raumenyse, kraujagyslėse, kapiliaruose, ląstelėse, membranose.

Lietuvos valstybinio patentų biuro 2015 m. patvirtinta techninė idėja „Hibridinis saulės, vėjo ir vandens energetinis segmentas“ sprendžia šį uždavinį, pritaikant šiuos principus techniniame lygyje, analogiškai šaltajam (žaliajam) degimui. Pagal šį principą pastatytas toks įrenginys savo konstrukcijoje turi į vieną ilgą grandinę sujungtus segmentus ir kartu su kitais funkciniais

elementais, gaminančiais elektros energiją, sudaro energetinius kapiliarus. Todėl tokių įrenginių galime įvardinti kaip kapiliarinę jėgainę, o tokios rūšies energetiką – kapiliarinę. Apie tokios elektros jėgainės principą jau buvo skelbta „Mokslo Lietuvoje“ ir kituose leidiniuose.

Kitas kapiliarinės energetikos pavyzdys yra visais aspektais paprastesnis, labiau suprantamas elektros jėgainės projektas – hibridinis saulės, vėjo ir vandens energetinis rekreacinis „medis“. Jo konstrukcijos pagrindą galėtų sudaryti šimtai mūsų šalyje nebenaudojamų vandentiekio bokštų, įmonių kaminų ir kitų aukštų statinių su viršutinėje dalyje įrengtomis apžvalgos aikštelėmis, akumuliaciniais vandens rezervuarais ir ant bokštų sumontuotais vėjo energiją ir elektrą generuojančiais elementais.

Vizualinei taršai išvengti galima pritaikyti Portugalijos mokslininkų išrastus, o gal ir mūsų vibrotechnikų kuriamus, vibrogeneratorius. Aukštutinės dalies bokštui sutvirtinti, fotovoltinėms plokštėms, gaminančioms elektros energiją, išdėstyti, vandeniui į rezervuarus surinkti ir lankytojams į apžvalgos bokštą pakelti įrengiamos pasviros atraminės sijos. Elektros energijai „sandėliuoti“ numatytos vandens surinkimo talpos, išdėstytos skirtinguose aukščiuose, pakėlimo ir nuleidimo vamzdžiai, latakai

bei elektros gamybos sistema, panaudojanti hidrosiurblius ir hidrogeneratorius.

Hidroakumuliacinis principas elektros energijai „sandėliuoti“ pasaulyje šiuo metu sudaro per 99 proc. Šios jėgainės naudingo veikimo koeficientas būtų artimas gyvosios gamtos šaltajam (žaliajam) degimui. Pagal energijos tvermės dėsnį, nustojus funkcionuoti augmenijos ar gyvūnijos atstovams, lieka perteklinis naudingas panaudojimas: mediena, šienas, maistas ir kt. Analogiškai jėgainė taip pat turėtų perteklinį naudingą panaudojimą, žinomą kaip rekreacijos, gyvybės, ryšio ir kitos reikmės.

Daugelio, jau susipažinusių ir susidomėjusių, dažniausiai užduodami klausimai yra šie:

- Kokia tokių jėgainių įrengimo ir pastatymo kaina?
- Kokie elektros energijos gamybos iš vėjo, saulės ir vandens pajėgumai, koks jų atsipirkimo laikas ir ekonominis efektas?

Į šiuos klausimus geriausiai galėtų atsakyti kompetentingi specialistai, parengę galimybių studijas. Preliminariais skaičiavimais, tokia jėgainė kainuotų 1–2 mln. eurų ir generuotų 1–2 MW; proporcingai – 70 proc. vėjo, 25 proc. saulės ir 5 proc. vėjo generuojamais energijos indėliais. Atsipirkimo laikas – 1–2 metai. Papildomą ekonominį efektą toks objektas duotų ir iš turistų bei įvairių specialistų srautų.



Konferencijoje „Kaip įdarbinti patentus?“

Toliau pateikiama labiau apibendrinta informacija apie tai, ar gali būti alternatyva tokia kapiliarinei energetikai, kuri:

- neturi kito atitiktoms technikoje su tokia aukštu naudingo veikimo koeficientu, yra švari ir beatliekinė;
- yra gana techniškai paprasta, nebrangiai pastatoma, saugi eksploatuojant, greitai atsiperkanti, lokaliai veikianti;
- pritraukia neribotą saulės, vėjo ir vandens energijos kiekį, egzistuojantį gamtoje. Tik norėtume priminti akademiko J. Čirkovo pastebėjimą: „Puikiausia idėja liks tik fantazija, kol jos neįgyvendins inžinierius.“

Bet iki šios idėjos įgyvendinimo svarbu suvokti, kad Lietuvos mokslo ir technikos istorijoje buvo Kazimieras Simonavičius, Pšemislav Neverovičius, Aleksandras Griškevičius, kurių idėjomis remiantis buvo sukurti ryškiausi ir svarbiausi techniniai sprendimai bei įrenginiai, kurie šiandien plačiai naudojami. Deja, jie pasauliui pristatomi kitomis pavardėmis. Ne tik mokslo institucijose, universitetuose gali gimti puikios idėjos. Tai patvirtinta ir realiai skatinama klestinčiose valstybėse. Kas gali paneigti, kad todėl jos ir klesti? O esantiems svarbiuose, aukštuose valdžios postuose ir prašantiems idėjų bei pasiūlymų, kaip spręsti vienokias ar kitokias problemas, reikia galų gale suprasti, kad būtina ne tik prašyti, bet mokėti išgirsti bei pamatyti ir realiai padėti įgyvendinti siūlomas idėjas. Reikia suprasti, kad tai – geriausia alternatyva ir realūs svantai atominių – branduolinių ir skalūninių monstrų statyboms stabdyti. Labai tikėtina, kad didžiausias pasipriešinimas, įgyvendinant šią naują, gali būti mūsų mąstysenoje.

P. S. Techninė idėja ir maketas jau buvo pristatyta Tauragės ir Rietavo savivaldybėse. Su ja supažindinti kai kurie šių savivaldybių verslininkai. Maketas buvo pademonstruotas šiemet balandžio 26 d. Vilniuje vykusioje konferencijoje „Kaip įdarbinti patentus ir prekių ženklus?“ bei VGTU „LinkMenų“ fabrike. Ši idėja pateikta ir krašto apsaugos atstovams. Autorius yra Tauragėje dirbantis inžinierius, tiriantis naujus energijos gavimo būdus ir kuriantis ekologiškus įrenginius.

Šimtaraštė dailininkės gyvenimo juosta

Vytautas Kirkutis

Pulkelis kuršėniškių iš dalininkės ir keramikės docentės Genės Jacėnaitės (1933–2016) gimtojo miesto Kuršėnų (Šiaulių r.) suvažiavo į atminimo popietę Vilniuje. Prie Antakalnio ir Šilo gatvių, netoli daugiaaukščio, kurio septintajame aukšte buvo G. Jacėnaitės butas, pasitiko Vilniaus kuršėniškių klubo prezidentas rašytojas Stasys Lipskis. Toliau kelias vedė į Rokantiškių kapines – dailininkės amžinosios būties vietą. Saulėta diena ir nuostabi Pavilnio regioninio parko gamta malonino akis ir sielas. Tik toji lankymosi proga buvo liūdnoka, apšviesta Vėlinių šviesa. Susikaupėme prie kapo, ant kurio pastatyta įspūdinga dailininko skulptoriaus, Genės Jacėnaitės gero bičiulio Antano Kmieliausko sukurta skulptūra. Ji mums priminė kitą Antano Kmieliausko antkapinį paminklą, kuris stovi senosiose Kuršėnų kapinėse ant Genės Jacėnaitės tėvų ir senelių kapų.

Vilniaus paveikslų galerijoje susitiko kuršėniškiai iš Vilniaus ir Kuršėnų, Genės Jacėnaitės giminės, draugai, kolegos dailininkai – visi, kam gera ją prisiminti. Duris į atminimo popietę atvėrė muzika ir dainos, kurias dainavo Kuršėnų meno mokyklos moksleivės Deimantė Aušbikavičiūtė, Agnė ir Simona Balčiūnaitės (mokytoja Lina Jaroševienė, akompanuotoja Danutė Streckienė).

Į susirinkusius iš vaizdajuostės prabilo pati dailininkė Genė Jacėnaitė. Tai buvo vaizdai iš 2008-ųjų, kai jai buvo suteiktas Kuršėnų miesto Garbės pilietės vardas, iš jos autorinės keramikos parodos Kuršėnuose. Jos lipdyti netradiciniai žmogiukai, klounai – visa tai, apie ką ji yra pasakiusi: „Pasirinkau figūrines keramikas, o požiūrį į aplinką – truputį humoristinį, gal groteskinį. Mane yra pavadinę paradoksu dailininkė.“



Genės Jacėnaitės knygos „Kas lieka širdyje...“ viršelis

Buvo parodytos ir akimirkos iš paskutinio susitikimo jos bute Vilniuje, kur šiemet, birželio 9 d., jos aplankyti buvo atvykę kuršėniškiai. Paskutinis susitikimas, paskutiniai pajuokavimai, paskutiniai dailininkės prisiminimai apie Kuršėnus, didžiulis segtuvas eskizų, kuriuos ji padovanojo Kuršėnų etninės kultūros ir tradicinių amatų centrai.

Paskutiniojo susitikimo metu Genė Jacėnaitė vėl pakartojo mintį, kurią buvo ne kartą išsakyusi: „Vilniuje aš esu, bet gyvenu Kuršėnuose.“ Buvo prasitarusi: „Išgirdusi žodį Kuršėnai, pajuntu užplūstant šiltų prisiminimų bangą – lyg vasaros vėją.“ Ir tai – ne momentinis impulsas, ne proginė mandagumo frazė. Kuršėnai buvo jos gimtinė, prisiminimų, svajonių ir minčių namai. Dvasiniai namai, į kuriuos mintimis būdavo



Sueigos akimirka

miela grįžti. Ypač į tuos senuosius Kuršėnus, kurių jau nebėra, kurie išlikę tik jos prisiminimuose, kūriniuose, užrašuose.

Tuomet, birželio 9-ąją, džiaugėmės vaizdu pro jos buto langą. Vakarų pusėn, o jei kiek šiauriau – ir Kuršėnų pusėn. „Vakarai čia labai gražūs, – sakė Genė Jacėnaitė. – Labai gražūs saulėlydžiai. Sėdžiu, žiūriu ir vis džiaugiuosi jais... Saulėtekį nematau...“ Tokie tie lango saulėlydžiai. Tokie gyvenimo saulėlydžiai. Deja, jos akims amžinai užgesė šių metų liepos 21-ąją.

Grįžkime į Vilniaus paveikslų galeriją, į kuršėniškių klubo sueigą – atminimo popietę, kurioje kartu su į amžinybę išėjusia dailininke turėjome galimybę pamąstyti apie tai, kas lieka širdyje, kai metai lekia ir lekia. Šiaulių rajono kultūrininkė Laimutė Varkalienė atsivertė naujausia G. Jacėnaitės knygą „Kas lieka širdyje...“ ir perskaitė ištrauką apie dailininkės gyvenimą, kurį ji

pati labai vaizdingai surašė į knygą, kurią išleido Kuršėniškių klubo prezidentas, knygų leidėjas, rašytojas Stasys Lipskis. Genė turėjo rašytojos talentą, ir toje knygoje jį atskleidė.

Kalbėjome apie žemaitę dailininkę, dalinomės prisiminimais. Buvo ir liūdesio ašarų, ir pajuokavimų. Kalbėjo knygos leidėjas S. Lipskis, Kuršėnų miesto Garbės pilietis Vytautas Kirkutis, Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, Vilniaus dailės akademijos profesorius, dailininkas keramikas Juozas Adomonis, dailininkas Antanas Kmieliauskas, etnologas Libertas Klimka, Vilniaus žemaičių kultūros draugijos pirmininkė Dalia Dirgėlienė, Genės Jacėnaitės gimių atstovė – dukterėčia Ramunė Žalpienė, Kuršėnų miesto seniūno pavaduotoja Giedrė Karkalienė, Šiaulių rajono savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vedėjo pavaduotoja Laimutė Varkalienė.

Klausydamasis pasakojimų pynės, prisiminiau 2014 m. sukurta Genės Jacėnaitės darbą, kurį mačiau šią vasarą, jau po jos mirties, Pasaulio žemaičių dailininkų parodoje Plungėje, M. Oginskio rūmuose. Tai buvo jos keramikos kūrinys „Šimtaraštė juosta-kalendorius“. Labai simboliškas ir metaforiškas kūrinys, kuriame perskaičiau ir dailininkės gyvenimo įrašus, laikinumo ir amžinumo, buitiskumo ir filosofiskumo dermes. Molinė juosta su dviem pynėmis simbolizuoja begalybę. Kartu ji labai paprasta, turinti pradžią ir pabaigą, netgi užsegimo kilpeles. Paprasta juosta, bet susukta į begalybės ženklą. Tarsi visų mūsų gyvenimo juostos, turinčios pradžią ir pabaigą, bet kartu simbolizuoja begalybę ir mus tarsi įrašo į begalybės tėkmę.

Pasaulio žemaičių dailininkų parodos vertinimo komisija už profesionalumą, atliekant taikomosios dailės kūrinį „Šimtaraštė juosta-kalendorius“, Genė Jacėnaitė paskelbė viena iš parodos laureatų. Man atrodo, kad toji „Šimtaraštė juosta-kalendorius“ – tai jos atsiminimų knyga, surašyta į molį. Kuršėniškių klubo sueigoje – atminimo popietėje toji Genės juosta mus visus sujungė dvasine bendryste. Visus – ir gyvenančius Vilniuje, ir Kuršėnuose, tuos, kurie pažinojo dailininkę ar tik buvo girdėję apie ją, besidžiaugiančius šio gyvenimo malonėmis ir jau iškeliavusius amžinybėn. Dar arčiau vienas kito pasijutome, kai Šiaulių rajono kultūros centro, esančio Kuršėnuose, direktorė Jovita Lubienė prabilo į visus



Kuršėniškių delegacija prie Genės Jacėnaitės kapo Rokantiškių kapinėse. Ant kapo – dailininko Antano Kmieliausko skulptūra.



Garbingų sukakčių proga – kolegų ir buvusių studentų sveikinimai

Doc. dr. Virginija Garbaliuskienė

Spalio 28 d. Šiaulių universitete paminėtos buvusių ilgamečių Šiaulių universiteto dėstytojų – matematikos mokslų daktarės, profesorės **Angelės Baškienės** 75-mečio ir fizikos mokslų daktaro doc. **Mindaugo Stakvilevičiaus** 85-mečio sukaktys. Ta proga iškiliems mokslininkams įteiktos LR švietimo ir mokslo ministrės padėkos už ilgametį pedagoginį ir mokslinį darbą bei mokslo sklaidą visuomenėje.

Didžiausias pomėgis – mokslinė veikla

Angelė Baškienė (g. 1941 10 21) 1963 m. baigusi Šiaulių pedagoginį institutą, buvo pakviesta dirbti Matematikos katedros dėstytoja. 1964–1968 m. ji studijavo Kazanės universiteto aspirantūroje ir ją baigusi Vilniaus universitete 1968 m. apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato disertaciją tema „Beveik kontaktinės struktūros ir jų analogai“. Grįžusi į institutą, dėstė įvairias geometrijos disciplinas: analizinę, diferencialinę, konstrukcinę, projekcinę, braižomąją geometriją, topologiją, grafų teoriją, tenzorinę algebrą ir analizę, tenzorinių struktūrų teoriją matematikos studijų programos bakalaurams ir magistrantams. 1971 m. išrinkta matematikos katedros docente, 1972–1977 m. dirbo šios katedros vedėja. 2005 m. A. Baškienė išrinkta Matematikos katedros profesore. Tais pačiais metais jai suteiktas profesoriaus pedagoginis vardas. Mokslinių interesų kryptis – tenzorinės struktūros. Mokslo darbuose profesorė įvedė parabolinių, beveik kontaktinių struktūrų sąvoką, ištyrė jų savybes beveik dualių daugdarų hiperpaviršiuose.

– Į sukakties proga mūsų užduotą klausimą „Kur dingo Lietuvos geometriai?“, A. Baškienė atsakė:

– Du tūkstančius metų, nuo Egipto laikų iki Renesanso, geometrija buvo matematikos sinonimas, o Euklido „Elementai“ – vienintelis geometrijos vadovėlis. Vėliau atsirado daug matematikos mokslų, o geometrija įgavo naują prasmę, kai buvo sukurta ne-euklidinė įsivaizduojamoji Lobačevskio geometrija. Ši geometrija suvaidino didelį vaidmenį, man pasirenkant gyvenimo kelią.

Lietuvoje diferencialinės geometrijos vystymo pradininkas yra a. a. profesorius P. Katilius. Ši mokslo sritis suklestėjo 1961 m., susikūrus garsiai geometrijos mokyklai tuometiniame Vilniaus pedagoginiame institute. Vos tik baigusi institutą, į tos mokyklos kassavaitinius geometrijos seminarus vykdavau, norėdama klausytis ne tik mokyklos įkūrėjų – K. Grincevičiaus ir V. Blizniko, bet ir jų mokinių – R. Vosylius, P. Vaško, A. Urbono, J. Šimkūno ir kitų pranešimų. Čia susipažinau su išorinių formų metodu ir pradėjau savo mokslinę veiklą.

1964 m. Lietuva gavo dvi tikslines vietas Kazanės universitete. Vieną jų K. Grincevičius pasiūlė man, sakydamas: „Ką mes veikiamė Lietuvoje, tu visada sužinosi, o Kazanėje nuo Lobačevskio laikų veikia stipri geometrijos mokykla. Važiuk ten.“ Taip kartu su G. Juodeikaite išvažiavome į Kazanę, kur mus, atvykusias „iš provincijos“, priėmė šiltai, globojo ir gerbė.

Kazanės universiteto Geometrijos katedrai tada vadovavo žymus mokslininkas, daugelio diferencialinės geometrijos vadovėlių ir monografijų autorius, profesorius A. Nordenas. Be jo, katedroje dirbo tokie



Prof. Angelė Baškienė ir doc. Mindaugas Stakvilevičius jubiliejinių gimtadienių iškilmėse. Zenono Ripinskio nuotr.

korifėjai, kaip B. Laptevas, V. Višnevskis, V. Šulikovskis ir tuometinio mokslininkų jaunimo atstovai: B. Šapukovas, A. Podkavyrinas, A. Širokovas. Pastarasis, dar būdamas docentas, sutiko būti mano moksliniu vadovu. Jis pasiūlė man tirti 1960 m. Japonijoje pradėtų nagrinėti beveik kontaktinių struktūrų analogus, kuriuos vėliau pavadino hiperboliniais analogais, o apibendrinę žinomas struktūras – elipsinio tipo beveik kontaktinėmis struktūromis.

Kazanėje susipažinau su tenzoriniu metodu, kuriuo naudodamasi, vadovaujant A. Širokovui, per ketverius aspirantūros metus parašiau disertaciją. Vadovas nuolat primindavo, kad negalima apsiriboti vien analogijomis ir apibendrinimais, reikia ieškoti nagrinėjamų struktūrų pavyzdžių ir pritaikymų kitose mokslo šakose.

Per penkiasdešimt mano darbo metų Šiaulių pedagoginiame institute, vėliau universitete parašiau apie aštuoniasdešimt mokslo ir didaktikos darbų, kurių dauguma išleista Lietuvos matematikos rinkiniuose. Du straipsniai išspausdinti Kazanės universiteto „Moksliniuose užrašuose“ – Lobačevskio įkurtame žurnale, dėl ko džiaugiuosi ir kuo didžiuojuosi. Dalyvavau beveik visose respublikinėse matematikų, sąjunginėse ir Baltijos šalių geometrijos konferencijose. Po jų visada būdavo išleidžiama pranešimų medžiaga arba tezių rinkinys. Dirbdama Šiaulių universiteto Matematikos katedroje, nuo 2000 m. pradėjau nagrinėti beveik kontaktinių struktūrų parabolinius analogus, kėlusius daug sunkumų dėl nestandartinių rezultatų. Ši tyrimų sritis ir leido man siekti profesoriaus pareigų.

Prisimenu, kaip 1963–1984 m. vykusiose sąjunginėse ir Pabaltijo geometrų konferencijose Vilniaus geometrijos mokyklos atstovai kartu su Maskvos ir Kazanės geometrais diktavodavo mokslo madas. Tačiau po profesoriaus V. Blizniko išėjimo iš darbo tarp jo pasekėjų neliko žmogaus, galinčio vadovauti mokyklai ir pritraukti naujų, jaunų tyrėjų. Lietuvos matematikų draugijos konferencijose kasmet dalyvaudavo vis mažiau geometrų. Jie visi išsibarstė po aukštąsias mokyklas: K. Navickas – Vilniaus universitete, E. Mazetis – Lietuvos edukologijos, aš – Šiaulių universitete. 2015 metais geometrijos sekcija išnyko iš LMD konferencijos programos.

Kokios priežastys lėmė geometrijos mokslo sunykimą Lietuvoje? Jų daug, todėl paminėsiu keletą. Dabar matematika iš mokslų karalienės yra virtusi tarnaitė; jaunimo požiūriu užsiimti fundamentaliais mokslais – nemandinga, visus traukia taikomieji mokslai, pvz., informatika. Po prof. V. Blizniko mirties atsirado asmenybių vakuumas. Nebuvo laiku pasirūpinta įtraukti studentus į geometrijos studijas. Dauguma buvusių Vilniaus geometrijos mokyklos auklėtinių jau išėjo į pensiją arba Anapilin. Ar gali šiandien kas nors atgaivinti prarastą mokyklą – retorinis klausimas.

Paklausta apie savo pomėgius, profesorė pasakė, kad mokslinis darbas ir yra jos didžiausias pomėgis. „Man reikia tik popieriaus, pieštuko ir matematikos vadovėlių“, – sakė Angelė Baškienė.

„Kaltas prieš mokslą, bet prieš žmones, tikiuosi – ne...“

Mindaugas Stakvilevičius (g. 1931 07 24) – fizikos mokslų daktaras, pedagogas, daug laiko skyręs politinei ir visuomeninei veiklai. Užuo tapęs mokslininku, nusprendė tapti geru dėstytoju.

1956 m. jis baigė Maskvos valstybinio universiteto Fizikos fakultetą. 1962–1966 m. studijavo šio universiteto aspirantūroje, ir 1966 m. Vilniuje apgynė fizikos ir matematikos mokslų kandidato disertaciją. 1956–1992 m. dirbo Šiaulių pedagoginio instituto Fizikos katedros dėstytoju. 1990–1992 m. M. Stakvilevičius tapo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatu. 1990–1992 ir 1992–1996 m.

išrinktas LR Seimo nariu, vadovavo Žmogaus teisių, pilietybės ir tautybės reikalų komitetui. Nuo 1996 m. – Šiaulių universiteto Matematikos katedros docentas. 2003–2011 m. buvo Šiaulių miesto savivaldybės tarybos narys. M. Stakvilevičius yra vienas iš neakivaizdinės jaunųjų fizikų mokyklos „Fotonas“ (1973) įkūrėjų.

Apie savo kelią į mokslą pats jubiliasas pasakojo taip:

– A. Einšteinas, sukūręs bendrąją reliatyvumo teoriją, aprašomą netiesinėmis gravitacijos diferencialinėmis lygtimis, ne vienerius metus ieškojo, bet taip ir nerado tokių lauko lygčių, kurių atskirus sprendinius būtų galima traktuoti kaip elementariąsias daleles. Prie tokių dalelių pobūdžio sprendinių paieškos jau po Einšteino grįžo dalis kvantinės teorijos kūrėjų ir jų pasekėjų. Tačiau jie tai darė ne Rymano, o Euklido erdvėje, dirbtinai papildydami fizikinių laukų lygtis netiesiniais nariais. Mano disertacijos darbo esmė: nustatyta, kad Kleino ir Gordono dalinių išvestinių lygtis, užrašyta bendrakovariantine forma (Rymano erdvėje – ne pagal atskirąją, o bendrąją reliatyvumo teoriją), jau yra netiesinė. Be to, egzistuoja reguliarūs dalelės pobūdžio tos lygties sprendiniai. Tačiau paaiškėjo, kad tų sprendinių fizikiniai parametrai yra ne tokie, kaip žinomų elementariųjų dalelių: masė – per didelė, o tūris – per mažas. Bandyta dalelės pobūdžio sprendinių ieškoti, užrašius fizikinių laukų diferencialines lygtis šešiamatiam pasauliui – su trimis erdvės ir trimis lauko koordinatėmis. Su studentais vykdyti įdomūs moksliniai darbai – rasti netiesinių diferencialinių (pvz., difuzijos) lygčių sprendiniai, jų savybės; aprašytos laiko eilutės tolydžiai persidengiančių slenksčių splainais.

Apie žmogų daug pasako prisipažinimas „Kaltas prieš mokslą, bet prieš žmones, tikiuosi, – ne...“ Doc. M. Stakvilevičius save apibūdina kaip žmogų, kuris gyvenime dažniau vadovaujasi širdimi, o ne protu. Jo pomėgiai – poezija ir sportas. Prisimindamas praeitį, karo metą, jis įvardija dvi žmonių rūšis po karo: pirmieji, kurie patys tapo žiaurūs, antrieji – tie, kurie darė viską, kad to žiaurumo neliktų. Docentas save priskiria prie pastarųjų. Darbas Šiaulių universitete (pastaruosius 10 metų – neatlygintinas, savanoriškas) M. Stakvilevičiui teikė džiaugsmą. Anot M. Stakvilevičiaus, studentai šiame universitete yra daug arčiau dėstytojų, nei didžiuosiuose universitetuose.

Sveikatos ir dar ilgų gyvenimo metų šiems iškiliems žmonėms linki kolegos, buvę studentai ir matematikų bendruomenė. *Autorė yra Šiaulių universiteto Informatikos ir matematikos katedros docentė*

NAUJOS KNYGOS

Lietuvos medicinos bibliotekoje

Veryga, Aurelijus [et al.]. (2013). Alkoholio kontrolės politikos vertinimas, alkoholio vartojimo daromos žalos vertinimas. Projekto studija. Valstybinis psichikos sveikatos centras. Vilnius: Sorre, 188 p.

Holford, Patrick; Colson, Deborah. (2014). Pilnavertė jūsų vaiko mityba. Kaip užtikrinti darnią fizinę, emocinę ir protinę vaiko raidą. Iš anglų kalbos vertė Dovilė Vaišvilaitė-Akdere. Vilnius: Dvi tylos, 256 p.

Šeškevičius, Arvydas. (2016). Sergančiųjų širdies ir kraujagyslių ligomis slauga. Kaunas: Vitae Litera, 166 p.

Yates, Claire. (2015). Optimali sveikata pagal paleomitybą. Iš anglų kalbos vertė Helga Gavėnaitė. Kaunas: Obuolys, 382 p.

Seimas: paskutinis skardus, bet gėdingas akordas

Prof. Povilas Gylys

Lapkričio 10-oji buvo paskutinė besibaigiančios kadencijos Seimo plenarinių posėdžių diena. Ji turėjo būti šventinė, pažymėta gerais darbais. Deja, ji liko su gėdos dėme. Seimo nariai yra prisiekę ginti žmonių, viešąjį interesą. Tačiau svarstydami **Vartojimo kreditų įstatymo** pataisas, jie priešaišką pamiršo ir nusprendė pagelbėti vartojimo kreditų bendrovėms, blogindami besiskolinančių padėtį. Tai akivaizdus viešojo intereso – turėti teisingą kreditavimo sistemą – pažeidimas.

Pirmiausia, Seimas panaikino kreditus teikiančių bendrovių ir tarpininkų **priveolę**

įsitikinti, kad kreditas nebūtų suteiktas asmeniui, kuris yra neveiksnius. Taigi, bendrovėms dar kartą atsivėrė galimybės į skolinimą įtraukti neveiksnius žmones.

Antra, vėl atveriamą galimybę asmenis įsukti į vadinamąją skolinimosi karuselę – **negražinus prieš tai gauto kredito, imti kitą**, pavyzdžiui, pirmajam padengti ir pan.

Trečia, **panaikinamas 5000 eurų dydžio skolinimosi limitas.** Vadinasi, į skolų verpetą patekęs žmogus galės skolintis neribotai.

Ketvirta, **sušvelninama** ir vartojimo kredito bendrovėms taikomų **baudų už pažeidimus** skyrimo tvarka.

Beveik trejus metus dalyvavau Vartojimo kreditų įstatymo tobulinimo procese. Po

dvejų su puse metų vilkinimo (o jis buvo naudingas vartojimo kreditų bendrovėms, kurios per tą laiką sugebėjo išsikeroti, sustiprėti) nuo 2010 m. galiojės įstatymas buvo bent iš dalies pataisytas. Atrodė, kad bus pristabdyta tūkstančių šeimų gyvenimus sugriovusi deramai nekontroliuojama vartojimo kreditų bendrovių veikla. Beje, buvo ir savižudybių atvejų.

Paskutinę savo darbo Seime dieną dešimties Seimo narių, pasinaudodami parlamente tvyrančiomis demobilizacinėmis nuotakomis, bent iš dalies mus gražino į praeitį. Už gėdingą sprendimą balsavo 47 parlamentarai. 23 socialdemokratų, 15 konservatorių, 15 Darbo partijos frakcijos narių ir keleto

kitų Seimo narių balsais jie palengvino daug bėdų pridariusių kredito bendrovių galimybes ir į pavojų pastūmėjo potencialius kreditų gavėjus. Kaip čia neprisiminsi vadinamųjų kairiųjų ir tariamų krikščionių kalbų apie paprasto žmogaus gynimą.

Lieka tik tikėtis, kad bent žiniasklaida atliks savo darbą ir ištirs, kokie buvo balsavusiųjų „už“ motyvai. Gal tai užsilikusių įsipareigojimų vykdymas? Manau, kad neturėtų tylėti ir nevyriausybinių organizacijų – šeimų, žmogaus teises ginančiųjų atstovai. *Autorius yra socialinių mokslų (ekonomikos) daktaras, kadenciją baigiančio Seimo narys.*

Šimtaraštė dailininkės gyvenimo juosta

■ Atkelta iš 10 p.

žemaitiškai ir pakvietė sudainuoti bendrą dainą „Ten, kur Venta...“

Genovaitė Jacėnaitė: gyvenimo ir kūrybos faktai

Gimė 1933 m. birželio 1 d. Kuršėnuose. Mirė 2016 m. liepos 21 d. Vilniuje. 1939–

1951 m. mokėsi Kuršėnų pradinėje, vėliau – vidurinėje mokykloje. 1957 m. baigė keramikos studijas Lietuvos valstybiniame dailės institute. Jos mokytojai – Lietuvos dailės korifėjai: Liudvikas Strolis, Juozas Mikėnas, prof. L. Žuklys, J. Mackonis, doc. L. Vaineikytė, prof. K. Morkūnas, J. Kėdainis, doc. T. Miknevičienė. 1957–1999 m.



Kuršėniškių klubo nariai ir svečiai Vilniaus paveikslų galerijoje

MOKSLO IR KULTŪROS RENGINIAI

Paroda, skirta Gotfrydai Ostermejeriui. LR Seimo rūmuose lapkričio 4 d. pristatyta grafikos kūrinių paroda „Lietuviškosios istorijos takais“, skirta pirmojo lietuvių literatūros istoriografo ir filologo Gotfrydo Ostermejerio 300-osioms gimimo metinėms paminėti. Lietuvos dailininkų sąjunga parengė žymių Lietuvos dailininkų – Arvydo Každailio, Alfonso Čepausko, Broniaus Leonavičiaus ir Alfonso Žviliaus – grafikos kūrinių kolekciją, atspindinčią lituanistikos ir istorijos svarbą, puoselėjant lietuviybę. Eksponuojamų autorių kūryba yra svarbi Lietuvos dailės istorijos dalis, atspindinti tiek tautinį identitetą, tiek istorinį kontekstą XX–XXI a. mene.

Liudviko Rėzos 240-ųjų gimimo metinių minėjimas. Lapkričio 8 d. Lietuvos mokslų akademijoje paminėtos Liudviko Rėzos 240-osioms gimimo metinės. Renginio tema – „Liudvikas Rėza: tarp Mažosios ir Didžiosios Lietuvos“.

Jaunųjų žemės ūkio srities mokslininkų konferencija. 2016 m. lapkričio 10 d. Lietuvos mokslų akademijos Didžiojoje konferencijų salėje (Gedimino pr. 3, Vilnius) surengta tarptautinė žemės ūkio srities jaunųjų mokslininkų konferencija „Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai“.

Vydūno atminimui. Lapkričio 16 d. 17.30 val. Lietuvos mokslų akademijos Mažojoje konferencijų salėje vyks Vydūno palaikų perlaidojimo 25-mečio minėjimas.

Prisiminkime profesorių Remigijų Ozolinčių. 2016 m. lapkričio 17 d. 14 val. Miškų institute (Liepų g. 1, Girionys, Kauno r.) vyks seminaras „Klimato kaita ir Lietuvos ekosistemos“, skirtas akademiko, profesoriaus Remigijaus Ozolinčiaus atminimui, minint 60-ąsias gimimo metines.

Pirmojo pasaulinio karo istorijos epizodai. Lapkričio 17 d. 17 val. LMA Vrublevskių bibliotekoje (Žygimantų g. 1, Vilnius) vyks vieša istoriko Gedimino Kulikausko paskaita „Žemaitija Didžiam kare – šimtamečiai Dubysos mūšio (1915 04–07) aidai“.

Lietuvos sociologų draugijos pranešimas. Lapkričio 18 d. įvyks Lietuvos sociologų draugijos nacionalinė konferencija. Po konferencijos, 18.45 val., vyks draugijos narių visuotinis susirinkimas. Darbotvarkėje – naujų draugijos įstatų tvirtinimas ir kiti klausimai.

dirbo dėstytoja šiame institute (nuo 1990 m. – Vilniaus dailės akademijoje). 1996 m. G. Jacėnaitė suteiktas docento vardas. Nuo 1994 m. Pedagogų profesinės raidos centre dailės mokytojams dėstė piešimą ir erdvinį formų pagrindus.

Dailininkė G. Jacėnaitė sukūrė keraminių skulptūrėlių ir jų kompozicijų:

- „Piemenaite“ (1970), „Žemaičių karys“ (1971), „Keržius“ (1980);
- ciklus: „Cirkas“ (1973–1974), „Iš kareiviško gyvenimo“ (1977), „Sodininkai“ (1980), „Poliklinikoje“ (1982), „Neišaiškinti gamtos reiškiniai“ (1983);
- pano (Marijampolės, Alytaus ir kitose mokyklose).

Kūriniai dažniausiai iš šamoto, raiškių formų, ekspresyvos lipdybos, įvairių faktūrų, matinių glazūrų, humoristiniai, vėlesni – istorinės mitologinės tematikos.

Nuo 1957 m. dalyvavo parodose Lietu-

voje ir užsienyje. Surengė 28 individualias parodas: Vilniuje (1973, 1974, 1983, 1995, 1998, 2000, 2002, 2005) ir kitur. Jos kūrinių yra įsigiję Lietuvos dailės muziejus, Maskvos dailininkų sąjunga, privatus kolekcionieriai, Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus. Didžiulę savo keramikos darbų kolekciją (apie 300 vnt.) dailininkė padovanojo Mažeikių muziejui.

Nuo 1962 m. buvo Lietuvos dailininkų sąjungos narė, Žemaičių bendrijos Vilniuje narė, o 2008 m. gyventojų išrinkta Kuršėnų miesto garbės piliete. 2016 m. birželio mėn. VII Pasaulio žemaičių dailės parodos vertinimo komisija (pirm. prof. Petras Gintalas) už profesionalumą, atliekant taikomąsias dailės kūrinių „Šimtaraštė juosta-kalendorius“ (2014) išrinko Genovaitę Jacėnaitę kaip vieną iš parodos laureatų.

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Pažinimo ir ugdymo erdvė: mokslininkai – visuomenei“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2016 m. skyrė 10 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizainerė Giedrė Zaveckienė

Redakcinė kolegija: Valentinas Baltrūnas, Vy gintas Gontis, Valentas Daniūnas, Raimundas Dužinskas, Rimas Norvaiša, Andrius Puksas, Milena Medineckienė, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Alvydas Baležentis, Nelė Jurkėnaitė, Eugenijus Stumbrys
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Tel. (8 5) 212 1235, laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijai.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.